56. KESKIVIIKKONA 26. HUHTIKUUTA 2000

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta 1567

Hallituksen esitys HE 8/2000 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 8/2000 vp

2) Hallituksen esitys laiksi maa-aineslain muuttamisesta 1592

Hallituksen esitys HE 195/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 3/2000 vp
Lakialoite LA 20/2000 vp

3) Hallituksen esitys laiksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta 1592

Hallituksen esitys HE 14/2000 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 4/2000 vp

Lähetekeskustelu

4) Hallituksen esitys laeiksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta ja ulkoasiainhallintolain 3 §:n muuttamisesta 1596

Hallituksen esitys HE 26/2000 vp

5) Hallituksen esitys laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 1 ja 6 §:n muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 1596

Hallituksen esitys HE 27/2000 vp

6) Hallituksen esitys arvo-osuusrekisterien keskittämistä arvopaperikeskukseen koskevaksi lainsäädännöksi 1597

Hallituksen esitys HE 28/2000 vp

7) Hallituksen esitys laiksi Geodeettisesta laitoksesta 1597
Hallituksen esitys HE 29/2000 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Janina Andersson /vihr
Ulla Anttila /vihr
Jan-Erik Enestam /r
Merikukka Forsius /vihr
Satu Hassi /vihr
Olli-Pekka Heinonen /kok
Klaus Hellberg /sd
Esko Helle /vas
Liisa Hyssälä /kesk
Timo Ihamäki /kok
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Ilkka Kanerva /kok
Tarja Kautto /sd
Mari Kiviniemi /kesk
Paula Kokkonen /kok
Irina Krohn /vihr
Seppo Kääriäinen /kesk
Suvi Lindén /kok
Paavo Lipponen /sd
Håkan Nordman /r
Riitta Prusti /sd
Susanna Rahkonen /sd
Leena Rauhala /skl
Sari Sarkomaa /kok
Katja Syvärinen /vas
Pentti Tiusanen /vas
Erkki Tuomioja /sd

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:
26.4. edustaja
Olli-Pekka Heinonen /kok
26.—28.4. edustajat
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Paavo Lipponen /sd
Erkki Tuomioja /sd
26.4.—7.5. edustajat
Esko Helle /vas
Timo Ihamäki /kok
Håkan Nordman /r

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:
26.4. edustaja
Sari Sarkomaa /kok

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:
26.4. edustaja
Olavi Ala-Nissilä /kesk
26.—28.4. edustaja
Klaus Hellberg /sd

Uusi edustaja

Puhemies: Ilmoitetaan, että Espoon kaupungista oleva maatalous- ja metsätieteiden maisteri, erityisavustaja Christina Gestrin, joka varamie-

henä Uudenmaan vaalipiiristä tulee eduskunnan jäseneksi edesmenneen Rainer Erlundin sijaan, on tänään esittänyt puhemiehelle tänä päivänä asianmukaisesti tarkastetun ja hyväksytyn edustajanvaltakirjansa ja on siten oikeutettu ryhtymään edustajantointaan hoitamaan.

Ed. Gestrin merkitään läsnä olevaksi.

Edustajien istumajärjestys

Puhemies: Eduskunnan työjärjestyksen 6 §:n mukaan puhemiesneuvoston on tehtävä ehdotus eduskuntaryhmien keskinäisestä istumajärjestyksestä täysistuntosalissa. Tämän johdosta puhemiesneuvosto ehdottaa eduskunnan 31 päivänä maaliskuuta 1999 hyväksymää istumajärjestystä muutettavaksi siten, että Grupp Erlund — Ryhmä Erlund -nimiselle eduskuntaryhmälle osoitettu paikka tulee Svenska riksdagsgruppen — Ruotsalainen eduskuntaryhmä -nimisen ryhmän käyttöön.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laiksi ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 8/2000 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 8/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

[1] **Ville Itälä /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on perustuslakivaliokunnan antaman mietinnön pohjalta hallituksen esitys laiksi ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta. Valiokunta asettui yksimielisesti hallituksen esittämän lakiehdotuksen hyväksymisen kannalle eikä esittänyt mitään muutoksia. Hallituksen esityksen taustalla on vuodelta 1998 oleva eduskunnan lausuma vaalirahoituksen avoimuuden lisäämiseksi tarvittavista lainsäädännön muutoksista. (Hälinää)

Puhemies (koputtaa): Kehotan edustajia rauhoittumaan ja kuuntelemaan perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuoroa.

Puhuja: Valiokunta viittaa mietinnössään siihen, että asiassa olisi voitu pyrkiä samaan tulokseen myös puolueiden välisin sopimuksin. Lakiesitys on nimittäin normistona ehkä poikkeuksellisenkin hento ja kevyt. Lakiehdotuksen mukainen ilmoitusvelvollisuus on tarkoituksellisesti juridisesti sanktioimaton. Velvollisuuden seuraamisen kuuluukin jäädä ennen kaikkea julkisuuden kautta toteutuvan poliittisen vastuun piiriin. Valiokunta piti tässä tilanteessa tarkoituksenmukaisena, että laki säädetään hallituksen esityksen pohjalta ja sen mukaisena.

Säädettävää lakia voidaan pitää jonkinlaisena kokeilusäännöstönä, joka merkitsee maltillista liikkeellelähtöä vaalirahoituksen avoimuuden lisäämiseksi. Lain vaikutuksia pitää seurata ja tarvittaessa lakia on aikanaan täsmennettävä soveltamiskokemusten perusteella. Etenkin erikseen ilmoitettavan yksittäisen ulkopuolisen tuen markkamääräisten raja-arvojen toimivuutta täytyy arvioida. Tuo raja on esimerkiksi kunnallisvaaleissa 10 000 markkaa.

Arvoisa puhemies! Jotta käsiteltävänä oleva vaalirahoituslaki voisi olla sovellettavana syksyn kunnallisvaaleissa, sen tulisi olla voimassa noin toukokuun puolivälistä lähtien.

[2] **Oikeusministeri Johannes Koskinen:** Arvoisa puhemies! Tämä eduskunnan ja viimeksi perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä ollut ehdotus hallituksen esitykseksi laiksi ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta on ripeästi käsitelty perustuslakivaliokunnassa, niin kuin toivottua olikin, ja kiitokset siitä.

Esityshän rakentui melko kevyen sääntelyn varaan juuri tuosta lähtökohdasta, jonka puheenjohtaja Itäläkin mainitsi, että on kyseessä uusi lainsäädäntö ja on syytä pyrkiä toimiviin järjestelyihin sen tavoitteiden saavuttamiseen. Miltään

taholta saatavaa vaalirahoitusta ei ole haluttu kieltää eikä lahjoituksille tai vaalikampanjoille ole haluttu asettaa ylärajaa. Rikosoikeudellisiin keinoihin vaalirahoituksen avoimuuden kontrolloimisessa ei myöskään ole haluttu turvautua. Esitystä annettaessa on katsottu, että vaalitaistelua ei tule siirtää oikeussaleihin. Keskeinen lähtökohtahan on ollut saattaa vaalirahoitus annettavalla lailla avoimeksi eduskunnan ja laajan kansalaiskeskustelun edellyttämällä tavalla.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt tätä hallituksen ehdottamaa sääntelymallia soveliaana lähtökohtana. Valiokunta on korostanut sitä, että vaalitoimintaan osallistumisessa on kysymyksessä sellainen vapaa kansalaisaktiivisuus, jota ei pidä liiaksi pyrkiä ohjaamaan säännöksin, ja tämän valiokunnan näkemyksen mukaan varmasti voidaan edetä.

Perustuslakivaliokunta edellytti mietinnössä, että lain toimivuutta seurataan ja säännöksiä aikanaan täsmennetään tai muutetaan, jos se havaitaan tarpeelliseksi. Erityisesti huomiota on kiinnitetty säännöksiin yksittäisen tuen ilmoittamisesta ja mainittujen raja-arvojen toimivuuteen lain tavoitteiden kannalta. Jo ensi syksynä tulevat testattaviksi kunnallisvaalien osalta noudatettavat 10 000 markan raja-arvot. Siihen varmasti törmätään lähinnä suurimmissa kaupungeissa, mutta koko tämä vaalirahoituksen ilmoittamismalli tulee sovellettavaksi kaikissa kunnissa ja kaikkien valtuustoon valittujen osalta. Jos siinä yhteydessä havaitaan lainsäädännössä ongelmia, pystytään jo vuoden kuluttua tekemään korjaukset. On huomattava, että hallitus jo näki aiheelliseksi alentaa raja-arvoa vaalirahoituskomitean ehdottamasta 20 000 markasta puoleen eduskunta- ja kunnallisvaalien osalta, siis yksittäisen lahjoituksen antajan ilmoittamisvelvollisuutta.

Valiokunta muistuttaa myös aiheellisesti siitä, että julkisuuslain asettamat rajoitukset on otettava huomioon julkaistaessa ilmoitusrekisteri Internetissä ja laajempaan jakeluun. Oikeusministeriö osaltaan tulee seuraamaan ensi kunnallisvaaleista lähtien jokaisissa vaaleissa lain toimivuutta kokoamalla saadut kokemukset arvioitaviksi mahdollisia lainmuutostarpeita varten. Hyvin merkittävä aineistohan saatiin vapaaehtoisesti toteutetusta tutkimuksesta viime eduskuntavaalien alla, ja siihen vastausprosentti saatiin kiitettävän korkeaksi. Tältä osin voimme kiittää kaikkia ehdokkaita tai suurinta osaa ehdokkaista ja valituista kansanedustajista tästä yhteistyöstä.

Se, mihin puheenjohtaja Itälä viittasi, että vapaaehtoisin sopimuksin puolueiden välillä olisi päästy samaan, ei valitettavasti näyttänyt toteutuvan. On useaan kertaan vedottu, esimerkiksi presidentinvaalien rahoituksen julkistamiseksi, siihen, että puolueet ja vaaliliitot keskenään olisivat sopineet, millä tavalla ja aikataululla nuo budjetit julkistetaan. Näin ei tapahtunut, mutta toisaalta kuitenkin useimmat ryhmittymät ovat omalla aikataululllaan ja omalla mallillaan vaalirahoituksen lähteet julkituoneet. Tulevaisuudessa tämä puitelainsäädäntö velvoittaa tasavertaiseen vaalirahoituksen lähteiden julkistamiseen ja siinä mielessä varmasti on omiaan puhdistamaan poliittista keskustelua ja häivyttämään epäilyjä kovin moitittavasta vaalirahoituksesta ja poliittisen toiminnan rahoittamistavasta.

[3] **Kirsi Ojansuu /vihr:** Arvoisa puhemies! Täytynee olla tyytyväinen siihen, että perustuslakivaliokunta osittain kriittisestä suhtautumisesta huolimatta esittää vaalirahoituslain hyväksymistä. Vaikka ed. Itälä ja ministeri Koskinen luonnehtivat lakia osittain kevyeksi, sen sisältö on painava. Poliittinen painoarvo tulee todellakin sen julkisuuden kautta, mutta lain hyväksyminen hallituksen esityksen mukaisena on kuitenkin vasta ensimmäinen askel parempaan suuntaan, koska tähän astihan Suomi on ollut vaalirahoituksen sääntelyn villi länsi. Lähes kaikissa muissa eurooppalaisissa maissa vastaava lainsäädäntö on jo voimassa.

Ongelmaksi jää edelleen, että vaalirahoituksen ilmoitusvelvollisuuden rajat ovat liian korkeat, jos niitä verrataan todellisiin kampanjabudjetteihin. Tämä näkyy selvästi vaalirahoituskomitean kyselystäkin, joka tehtiin edellisten eduskuntavaalien ehdokkaille. Vain 4 prosenttia ehdokkaista oli saanut yli 20 000 markan kerta-avustuksen, ja yli 10 000 markan avustuksen oli saanut vain 11 prosenttia vastanneista. Voidaan perustellusti sanoa, että tämä ei todellakaan ole kuin jäävuoren huippu vaalirahoituksessa.

Hallituksen lakiesityksen tavoitteena on lisätä vaalirahoituksen avoimuutta ja poliittisen järjestelmän uskottavuutta. Kun keskeiset rahoituslähteet saatetaan julkisuuteen, äänestäjillä on mahdollisuus arvioida niitä sidoksia, joita vaaleissa valitun henkilön ja tämän vaalikampanjan rahoittajan välille on mahdollisesti syntynyt. Tämä toi-

vottavasti helpottaa äänestyspäätöksen tekemistä ja aktivoi äänestämään.

Erityisesti kunnallisvaaleissa ilmoitusrajojen tulisi olla huomattavasti alhaisemmat. Uuden maankäyttö- ja rakennuslain tultua voimaan kunnallispolitiikassa tehdään paljon isoja maankäyttöön ja kaavoitukseen liittyviä päätöksiä. Kun itse toimin Hämeenlinnassa teknisen lautakunnan jäsenenä, vanhankin lain aikana oli erittäin isoja, taloudellisesti merkittäviä päätöksiä päätettävinä, mutta nyt, kun uusi laki on voimassa, voidaan sanoa, että tämä asia on mitä keskeisin, kun päätöksenteko on siirretty ruohonjuuritasolle. Huomioiden, että näissä päätöksissä on kyse isoista taloudellisista eduista, kunnallisvaalien rahoituskysymys on keskeinen. Eduskuntavaaleissa kunnallisvaalien lisäksi voisi olla perustellusti markkaraja 5 000 markkaa. En ymmärrä, miksi tiedon tarjoaminen voi olla niin kovin vaikeaa. Luulisi avoimuuden olevan äänestäjien ja ehdokkaiden yhteinen etu.

Kuten aiemmat puhujat ovat sanoneet, tätä lakia arvioidaan tulevaisuudessa sen mukaan, miten se käytännössä toimii. Ensi syksyn kunnallisvaalien jälkeen on syytä katsoa, miten lain henki on toteutunut. Jos vaaliavustuksista saadaan tietoon vain pieni osa, pitää ilmoitusrajoja alentaa, niin että ne antavat paremman kuvan todellisista sidonnaisuuksista. Muuten lain henki ei toteudu eivätkä poliittiset sidonnaisuudet juuri avaudu äänestäjille, sillä lain perimmäinen tarkoitushan on äänestäjien kuluttajansuojan turvaaminen.

Toivon, että useammat kunnallisvaaliehdokkaat kertovat tarkasti vaalirahoituksensa jo ensi syksyn kunnallisvaaleissa, vaikka nämä markkarajat ovat niin korkeita. Meitä on monta etenkin vihreissä, jotka ovat tehneet tämän jo tähän mennessä. Vetoankin, että mahdollisimman moni tekisi sen tulevaisuudessa, sillä se osoittaa, että tämän lain henki on omakohtaisesti oivallettu ja otettu sydämen asiaksi.

[4] **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Tietysti on hyvä asia, että perustuslakivaliokunta on ollut yksimielinen mietintöä antaessaan, mutta täytyy hyvin pitkälle yhtyä ed. Ojansuun puheenvuoroon siltä osin, että tällä lailla ei ole mitään merkitystä esimerkiksi kunnallisvaaleissa, ja epäilen aika suuresti, ettei myöskään eduskuntavaaleissa. Ainakin maakunnissa 10 000 markan tuki nimenomaan yhdelle ehdokkaalle on hyvin harvinaista. Pääkaupunkiseudulla se saattaa konkretisoitua, kuten lakiesityksen lähetekeskustelussa totesin.

Toinen asia, joka panee hieman miettimään, kun meitä ehdokkaita on niin moneen junaan, on lähinnä se, että ei ole minkäänlaisia oikeudellisia sanktioita. Tämä tulee, uskoisin niin, aiheuttamaan monia ongelmia vielä tulevaisuudessa. Täytyy toivoa nyt, että toteutuu oikeusministerin esittämä kanta nimenomaan siitä, että oikeusministeriö seuraa tarkasti lain käytännön toteutusta ja siltä osin kuin puutteita havaitaan esimerkiksi ensi syksyn kunnallisvaaleissa välittömästi tuodaan esitys, koska muistelen, että lähetekeskustelussa nimenomaan pidettiin 10 000 markan rajaa liian korkeana erityisesti kunnallisvaaleissa.

[5] **Ville Itälä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että tietenkin kunnittain 10 000 markan suhteen on suuri ero pienen kunnan ja esimerkiksi Helsingin kunnallisvaaleissa. Mutta se, miten me määrittelisimme kunnittain nämä, on aivan mahdoton asia. Yhtä ainoata viisautta tässä ei varmasti löydy. Siksi on todettu, että tätä pitää seurata ja katsoa kokemuksia. Jokainen voi ihmetellä tietysti, että pienessä kunnassa 10 000 markkaa on aika paljon, mutta katsotaan sitten, kun ensimmäiset kunnallisvaalit menevät tällä lailla, onko tätä syytä muuttaa.

[6] **Pertti Hemmilä /kok:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys ehdokkaan vaalirahoituksen julkisuudesta on tehty varmasti vilpittömässä mielessä. Sen tarkoituksena on lainsäädännöllä turvata politiikan avoimuutta ja poliittisten toimijoiden sitoutumattomuutta erilaisiin taustavaikuttajiin. Tätä pyrkimystä olen lämpimästi kannattamassa mutta epäilen nyt käsiteltävänä olevan esityksen myös vaikeuttavan vaalirahoituksen saamista. Kun vaalirahoitus annetaan julkisuuden valvottavaksi, voi tuloksena olla aivan muuta kuin todellisten sidonnaisuuksien paljastuminen. Vaalirahoituksen ilmoittaminen keskusvaalilautakunnalle tai oikeusministeriölle on sinänsä hyvä ajatus, mutta asiakirjoja pitäisi kyseisillä tahoilla käsitellä ehdottoman luottamuksellisina. Esimerkiksi kampanjan kokonaishinta ei ole mitenkään merkityksellinen tieto sidonnaisuuksien kannalta. Se, minkä hintaisen kampanjan yksityishenkilö on tehnyt ehdokkaana ollessaan, on mielestäni yksityisasia kuten muutkin henkilökohtaiset raha-asiat.

Arvoisa puhemies! Suomessa vaalisalaisuutta pidetään arvossa. Äänestyskäyttäytyminen pidetään usein yksityisasiana jopa niin, että perhepiirissäkin se on yksityisasia. Toisten henkilöiden äänestämisen tai äänestämättä jättämisen tiedustelu ei kuulu suomalaisiin tapoihin yleensä. Tätä taustaa vasten vaalirahoituksen ilmoittamisvelvollisuus tulee varmasti vaikeuttamaan rahoituksen saamista.

Kun keskusvaalilautakunnalle tai oikeusministeriölle lähetettävässä julkisessa asiakirjassa on eriteltävä koko kampanjan kulut ja rahoitus, on todennäköistä, että pienemmälläkin summalla kampanjan tukemista harkitsevat henkilöt epäilevät lahjoituksen tulevan kirjattua nimellään ja myöhemmin julkisuuteen.

Myös perustuslakivaliokunta on mietinnössään kiinnittänyt huomiota yksilön oikeusturvaan. Hallituksen esityksessä ei ole mitenkään huomioitu sitä vaihtoehtoa, että yksityishenkilön antama tuki tulee julkiseksi vaalirahoituksen ilmoituksessa, vaikka tämä katsoisi tukeneensa ehdokasta vähemmällä kuin ilmoitusvelvollisuuden piirissä olevalla summalla.

Yritysten osalta vaalikampanjaan annettujen avustusten julkistaminen on usein samalla yrityksen mainostamista, mutta yksityishenkilön kannalta kyse on negatiivisesta asiasta, jos hän yllättäen huomaakin nimensä julkisuudessa vaalirahoitusilmoitusten yhteydessä. Koska henkilö todennäköisesti myös äänestää ehdokasta, jonka kampanjaan antaa yksityisesti tukea, on tässä tavallaan kyse vaalisalaisuuden paljastamisesta. Kampanjaan annetusta rahasummasta riippumatta yksityishenkilöillä pitäisi mielestäni olla oikeus kannattaa ketä ehdokasta tahansa ilman pelkoa siitä, että nimi on kohta lehdessä.

Kun paikalla on oikeusministeri, olisi mukava kuulla hänenkin mielipiteensä tästä näkökulmasta.

[7] **Oikeusministeri Johannes Koskinen:** Arvoisa puhemies! Aikaisempaan keskusteluun sen verran, että on vähätelty uudistuksen merkitystä sen takia, että kunnallisvaaleissa 10 000 markan yksittäisen tuen ilmoittamisvelvollisuusraja olisi turhan korkea. Täytyy muistaa, että siellähän tulee velvollisuus koko budjetin ilmoittamiseen ja vielä eriteltynä rahalähteittäin. Jos meillä jossakin pienessä 2 000 asukkaan Rengon kunnassa ehdokas ilmoittaa, että hän on saanut yrityksiltä 12 500 markkaa, se panee kysymään ja kiinnittämään huomiota siihen, mistä hän on ne saanut. Se täyttää tämän lainsäädännön perustehtävän, että katsotaan, miten paljon on ikään kuin järkevästi käytettävissä rahaa, minkälaisista lähteistä se kootaan. Se, onko yksittäinen rahoituserä velvollisuus ilmoittaa — on tietysti hyvä, että se isommista säädetään laissa — ei ole vaalirahoituksen avoimuuden tarkoituksen kannalta kuitenkaan ensisijainen kysymys. Verrattuna nykytilanteeseen, täysin säätelemättömään, on kyseessä kuitenkin merkittävä edistysaskel vaalityön ja vaalirahoituksen avoimuuden suuntaan.

Niin kuin totesin, perustuslakivaliokunnan huomio, että kootussa rekisterissä varjellaan yksityisyyden suojaa, on varmasti paikallaan. Muilta osin ed. Hemmilän puheenvuoroon kuitenkin toteaisin sen, että julkiset luottamustehtävät — kunnanvaltuutetun, kansanedustajan, europarlamentaarikon, presidentin — ovat mitä suurimmassa määrin julkisia tehtäviä ja silloin myös se, miten tehtävään päästään, tapahtuu julkisuudessa. Me kierrämme turkuja ja toreja ja olemme lehdissä ja tiedotusvälineissä. Siihen aika olennaisesti kuuluu se, miten paljon vaalityöhön rahaa käytetään. Vaikkakin se tulisi yksityisestä pussista, ikään kuin kokonaiskuluilla, minkälaisella summalla tähän tehtävään tähdätään, on suuri merkitys. Esimerkiksi Yhdysvalloissahan laaja keskustelu ryöhähtää vaaleista toiseen, kun aina uusia ja uusia merkkipaaluja saavutetaan, kuinka monta kymmentä miljoonaa dollaria käytetään yhden senaattorin paikan puolesta taistelemiseen, ja sehän kuvastaa juuri sitä, että demokratia ei ole oikein tervettä, jos edustajan tai senaattorin paikka pystytään ja pyritään ostamaan kauhean suurilla summilla.

[8] **Ville Itälä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hemmilä esitti kysymyksen. Sitä todella valiokunnassakin pohdittiin. On tietyllä tavalla osa ihmisen vaalisalaisuutta sekin, jos tukee vaalikampanjaa rahallisesti. Mutta ajateltiin, että johonkin raja täytyy asettaa. Ed. Ojansuukin otti esille, että pitäisi kertoa sitten kuitenkin kaikki, vaikka laki ei edellytä. Sitä ei tämän lain mukaan voi tehdä, jollei se, joka on antanut avustuksen, joka on pienempi kuin kyseinen summa, anna siihen lupaa. Silloin toimii laittomasti. Ihan sillä tavalla kuin ed. Ojansuu kehotti tekemään ei voi tehdä, jollei siihen ole lupaa. Tältä osin salaisuus säilyy, mutta rajat täy-

tyy johonkin asettaa, ja nyt on nämä markkamäärät.

[9] **Tuija Brax /vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Oikeusministeri puhui Yhdysvalloista, ja siitä valtiosta täällä eilenkin puhuttiin erään toisen asian yhteydessä. Me perustuslakivaliokunnassa kävimme myös opintomatkalla muun muassa tämän asian puitteissa Yhdysvalloissa, ja viestit olivat selvät. Ainakin kolme asiaa tuli selväksi, ensinnäkin se, että monien kommentaattorien mielestä meillä Euroopassa ja Suomessa on monella tapaa viimeinen hetki tehdä jotain, kun vaalirahoitus ei ole vielä ryöpsähtänyt niin suureksi asiaksi kuin ministeri kuvaili sen olevan Yhdysvalloissa. Saimme muun muassa kuulla ammattipoliitikoilta, millaista elämä todellisuudessa Capitol Hillillä on: päivittäistä rahan soittamista koko edustuskauden ja vielä niin, että ei saa käyttää virkapuhelinta vaan pitää kävellä puolisen kilometriä toiseen rakennukseen ja siellä soittaa koko kausi rahaa. Se oli aika karua tarinaa, ja se viestii, että kun tilanne ei vielä ole meillä niin mahdoton, on oikea aika toimia. Se oli yksi opetus.

Rehellisyyden nimissä on pakko sanoa myös, että sieltä opittiin sekin, että sääti tämän miten tahansa, jostain se vuotaa, ongelmaton se ei ole ja että ilmeisesti missäänpäin maapalloa ei tätä kysymystä ole onnistuttu ideaalisesti, esimerkillisesti hoitamaan. Kun tutustuimme Yhdysvaltain ensi näkemykseltä hyvin tiukalta näyttävään sääntelyyn, paljastuikin, että vuotaa kuin seula, ja vaikka itsekin olen juristi, näytti juristin unelmalta monessa mielessä etsiä sieltä niitä moninaisia keinoja, miten sikäläistä aika tarkkaakin lainsäädäntöä kuitenkin pystyy kiertämään.

Kolmas asia, jonka opimme matkan aikana, on, että tietysti tähän liittyy aina myös vaara väärin pelaamisesta ja siitä, että vaalirahoituksesta voi tulla lyömäase vääränlaisin tavalla. Mutta tässäkin asiassa ehkä me olemme vielä niin hyvässä vaiheessa Suomessa, että toimimme oikeaan aikaan. Rohkenisin epäillä, että paitsi presidentinvaalit, varmaan jatkossa eurovaalit tulevat olemaan jo semmoisia vaaleja, joissa rahalla on todella suuri merkitys. Sen takia olen ylpeä perustuslakivaliokunnasta, että me yksimielisesti saimme tämän eteenpäin, ja myös hallitus on mielestäni toiminut hyvin.

Itse perustuslakivaliokunnan jäsenenä olen mukana tässä kompromississa, vaikka vihreiden tavoitteet, niin kuin varmasti olette kaikki kuulleet, ovat olleet pidemmälle meneviä. Mielestäni on oleellista, että valiokunta pystyi toimimaan tässä yksimielisesti. Uskon, että kunhan tämän todellakin hiukan pehmeän ehkä kokeilusäännöstön kanssa olemme muutamat vaalit eläneet, olemme muutamia rajatapausongelmia ratkoneet, muun muassa sen, miten todellakin esimerkiksi talkootyö määritellään ja arvotetaan, miten suhtaudutaan siihen, jos lehdet antavat joillekuille suosikkiehdokkailleen selvästi halvemmalla palstatilaa jne. Ehkä saamme myös muutamia kokemuksia siitä, että lahjoittajat eivät ole aivan tyhmiä ja osaavat yksinkertaisen jakolaskun ja pyörittävät rahasummia niin, että ne aina paria markkaa vaille jäävät sen ilmoitussumman alle jne.

Näistä kaikista todennäköisesti tulemme saamaan kokemusta, mutta uskon myös, että tulemme saamaan kokemusta siitä, että suurin osa ehdokkaista on fiksuja, yhä useampi äänestäjä katsoo tämän asian perään, ja löydämme semmoiset tavat, että parin vaalikauden jälkeen aika on kypsä sille, että näitä rajoja katsotaan tiukemmin. Mahdollisista juridisista seuraamuksista voimme puhua laajemmalla rintamalla kuin tällä hetkellä. Ja ehkä sekin yksityiskohta, että presidenttiehdokkaiden ei nyt tarvitse itse allekirjoittaa esitystään, tulee jossain vaiheessa muuttumaan. Jos ihminen voi vastata Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta ja toimia koko yhteiskunnan keulana, niin totta vie hän voi vastata myös omasta vaalikampanjastaan. Mutta nämä siis sitten, kun olemme tottuneet elämään tämän asian kanssa.

Arvoisa puhemies! Vaalirahoituksen julkisuuden lisääminen on siis ollut vihreiden tavoite jo kymmeniä vuosia. Itse olen rustaillut aikoinaan lainsäädäntösihteerinä ensimmäisiä ehdotuksia, ja minun on pakko tunnustaa, että minun realistinen tavoitteeni oli se, että tästä prosessista ensimmäisessä vaiheessa saataisiin ulos vain sellainen tulos, että jokaisen on ilmoitettava loppusumma. Tähän nähden saimme pidemmälle menevän ehdotuksen ulos kuin itse alun perin rohkenin toivoa.

Minusta jo loppusummankin ilmoittaminen kuitenkin on suuri edistysaskel, ja tässä asiassa olen ed. Hemmilän kanssa eri mieltä. Se, että jatkossa vaalikampanjan loppusumma on ilmoitettava, antaa äänestäjille merkittävää, sanoisinko, demokratian kuluttajansuojainformaatiota. Ää-

nestäjät näkevät, kuinka suurista summista on kysymys, ja he näkevät myös, kuinka suuria eroja yksittäisten edustajien välillä saattaa olla. Uskon, että jo tämä informaatio tulee aiheuttamaan hyvin monelle äänestäjälle sen reaktion, että he tarttuvat sähköpostiin tai puhelimeen ja kysyvät siltä ehdokkaalta, jota ovat ajatelleet äänestää, mistä se raha tulee. Niinhän demokratia toimii. Ne äänestäjät, joille nämä kysymykset ovat oleellisia, tarttuvat sen jälkeen, kun perusinformaatio on lainsäädännöllä pakotettu antamaan, itse toimeen. Rohkenen uskoa, että paitsi julkisuus niin myös yhä aktiivisempi äänestäjäkunta tulee luomaan tässä uusia pelisääntöjä ohi meidän.

Näillä sanoilla, kerrankin ylpeänä hallituksen toiminnasta ja erinäisten mutkien jälkeen myös perustuslakivaliokunnan toiminnasta, päätän puheeni.

[10] **Juha Karpio /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen annettua esityksen vaalirahoituksen julkisuudesta on perustuslakivaliokunta todellakin ripeästi käsitellyt asian ja näyttää mietinnössään hyväksyneen hallituksen esityksen pienin tarkennuksin ja toteamuksin, että lakiin tullaan varmasti myöhemmin palaamaan ja siinä olevia säännöksiä täsmentämään. Näin varmasti tapahtuukin, koska monia kysymyksiä on jätetty esityksessä samoin kuin mietinnössäkin avoimiksi.

Kun esitys annettiin pari kuukautta sitten, käytiin silloin hyvinkin vilkas keskustelu asiasta ja todettiin, että hyvää hallituksen esityksessä on se, että sen kautta lisätään poliittisen elämän avoimuutta ja koko järjestelmän uskottavuutta ja tätä kautta myöskin kansalaisten äänestysaktiivisuutta. Huolimatta lain hyvästä tavoitteesta ennustan kuitenkin, ettei lakiin kannata laittaa liiallisia toiveita, että rahoitus kaikissa tapauksissa tämänkään jälkeen olisi julkista. Näin varmaankaan ei tapahdu. Luulenpa vain, että ihmiset valitettavasti ovat niin kekseliäitä, että kiertoteitä löytyy moniakin.

Nykymuodossa lakia valitettavasti voidaan kiertää monella tavalla. Ensinnäkin kunnallisvaaleissa tuen julkistamisen raja on 10 000 markkaa, joka varmaankin — verrattuna eduskuntavaaleihin ja niissä annettavaan rahoitukseen — on liian suuri, kun nyt siis julkistamisvelvoite on markkamäärältään aivan sama. On odotettavissa, että tulevissa vaaleissa rahallinen tuki yrityksiltä ja yksityisiltä jää useimmiten markkaa vaille 10 000 markkaan.

Entä sitten, jos vaalirahoituksen antavan yrityksen edustajalla on monta eri yhtiötä? Olen ymmärtänyt, että jokainen niistä voi tehdä lahjoituksen ja juridisesti ne ovat eri lahjoittajia. Varmasti perustuslakivaliokunnassa on myöskin tähän ongelmaan puututtu, ja varmasti perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja voi tähän kysymykseen antaa selvitystä.

Tiedän myös, että monilla valtakunnallisilla järjestöillä, poliittisilla yhdistyksillä ja ammattiliitoilla, on mahdollisuus ohjata eri kanavien kautta tukea omalle ehdokkaalleen. Samoin ei tiedetä, miten työsuoritusten ja palvelujen markkamääräinen arviointi tapahtuu, joten lain soveltaminen tuottaa varmaankin vaikeuksia. Kun ilmoittajalla on pelkkä poliittinen vastuu ilmoituksen totuudenmukaisuudesta, voidaan vain toivoa, että ne olisivat oikeita. Totean nimenomaan työsuorituksista, että niissä annettava tuki voi olla huomattavasti suurempi arvoltaan kuin jokin markkamääräisesti annettu vaalituki.

Onkin hyvin todennäköistä, että ehdokkaiden ulkopuolisilta saama tuki tulee tämän lain myötä huomattavasti vähenemään, sillä tuen antajat eivät välttämättä halua julkisuutta vaalituelleen, joka nyt tulee julkiseksi tietyin edellytyksin. Kuitenkin on todettava, että esitys sinänsä on oikean suuntainen, vaikka se ei välttämättä johda paljon muuhun kuin ehdokkaan saaman tuen pienenemiseen.

[11] **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Juha Karpio lausui varsin harkittuja ja painavia kokeneen valtiopäivämiehen sanoja käsiteltävänä olevasta asiasta. Eräs seuraus tässä varmasti on sitten se, että tämän jälkeen meidän on paljon vaikeampi saada ehdokkaita kunnallisvaaleihin, paljon vaikeampi saada vaalityöhön talkooihmisiä, kun työt pitäisi käydä hinnoittelemaan ja laskemaan. Saattaa olla, että kun puolueet aikoinaan joutuivat esivaaleja käymään kansanedustajaehdokkaista, pian tulee kysymys, millä puolueet saavat kansanedustajaehdokkaitakaan.

Tässä on jollakin tavalla populismin paineesta menty pitemmälle kuin terve järki ja toimiva käytäntö huomioon ottaen olisi paikallaan. Muun muassa ed. Hemmilä on osoittanut kokeneen valtiopäivämiehen taitoja jo ensimmäisellä kaudella äsken käyttämässään puheenvuorossa ja esittä-

nyt aivan ansiokkaita huomioita käsiteltävänä olevasta lakiasiasta. Meille suomalaisille on vaalisalaisuus pyhä asia. Se on äänestäjällä salaisuus, ja minä uskon, että hyvin monet, jotka haluavat jotakin ehdokasta auttaa, haluavat sen myös tehdä hiljaisuudessa. Joillakin on ehkä syynä se, että he tekevät sen useammankin ehdokkaan puolesta, niin että varmasti on sitten ehdokas, jota on veikannut läpimenijäksi. Eikä siinä tietysti mitään pahaa ole, se on hänen asiansa, jos hän näin tekee. Hän on valveutunut kansalainen, joka haluaa, että yhteiskunnassa poliittinen järjestelmä toimii.

Ed. Hemmilä toi käyttämässään puheenvuorossa esille todella niitä näkökohtia, joiden olisi toivonut olevan ohjenuorana hallituksen esityksessä ja perustuslakivaliokunnassa. Minun on hyvin vaikea ymmärtää niitä vihreitten esille tuomia populistisia näkemyksiä, joilla tietysti kerätään kansansuosiota, mutta joissa ei ole mitään realismia ja käytännön elämän näkemystä.

Sen verran minäkin olen vaalityötä tehnyt, että jos minulta kysytään, mikä on vaalibudjettini, on ongelma sanoa, mikä on pelkästään vaalityötä, mikä on normaalia työtä, joka palvelee vaalia, mikä on vaalikulua, mikä on jotain muuta, elantomenoa. Raja on veteen piirretty viiva. Kyllä sen arvoisat vihreätkin aivan hyvin tietävät. Asia on juuri näin. Kyllä me voimme sanoa, mikä on lehtiin mennyt maksettujen lehti-ilmoitusten hinta. Sen pystyy jokainen laskemaan itse. Jos kuitteja ja papereita säilyttää, sen pystyy laskemaan. Pystyy tietysti laskemaan, mitä maksavat painotuotteet, mitä maksavat postikulut, mutta se on vain yksi vaalityön muoto. Työn muotoja on paljon muita. Joku saattaa olla radiotoimittaja, joku televisiotoimittaja, lehtitoimittaja tai muulla tavalla pystyy tekemään julkisessa tehtävässä työtä, joka palvelee vaalityötä ja on ihan vapaasti kansalaisyhteiskunnassa esillä. Joku toinen joutuu ostamaan julkisuuden.

Tämä asia on semmoinen epäsikiö, että minä kyllä hyvin suuresti ihmettelen, että tällainen asia nyt tällä tavalla tulee esille, tavoitteena julkisuus, joka on sinänsä hyvä asia. Mutta minä uskon, että julkisuus toimii jo ihan nytkin. Tämän jälkeen, jos laki esitetyssä muodossa jollakin tavalla tulee esille, sillä on vain näitä ongelmia enemmän kuin paljon. Ongelmia tulee siitä, että ihmiset kokevat poliittisen elämän, jonka pitäisi olla pyhä ja arvokas kansallisvelvollisuus ja kansalaiskunnon osoitus, jollakin tavalla likaisena ja väheksyttävänä, rikollisena toimintana miltei suorastaan. Tämä on minusta sairasta. Kyllä pitää lähteä siitä, että poliittinen, yhteiskunnallinen toiminta on kansalaiskuntoa, ansiolistoissa meriitti, jota arvostetaan ja kunnioitetaan ja jota myös voidaan avoimesti ja suoraan, mutta — jos joku haluaa oman poliittisen kantansa visusti säilyttää salaisuutena — myöskin luottamuksellisesti tukea.

Vaalisalaisuus on minusta yksi perusasia. Jos henkilö tukee jotakin, hänellä pitää olla oikeus tehdä se vaalisalaisuutta noudattaen, koska minusta on aivan oikein, että henkilö, joka tukee, todennäköisesti myöskin äänestää tätä henkilöä. Minusta olisi perin outoa, jos hän menettelisi toisin. Viittasin siihen, että joku voi tukea henkilöinä useitakin eri ehdokkaita ja saa sitten varman läpimenijän, niin kuin systeemiveikkauksessa, mutta ehdokas sitten pikkuisen ajattelee, että ei tuo henkilö oikein luotettava ole. Jos normaali yksityinen antaa jonkin tuen jollekin, kyllä hän silloin todennäköisesti tätä äänestää. Tässä loukkaantuu tietyllä tavalla vaalisalaisuus. Tässä on paljon ongelmia, minkä ed. Hemmilä ansiokkaasti toi esille.

Samoin tässä tulee mahdollisuus erilaisiin spekulaatioihin, joita käytetään populistisina lyömäaseina, ja semmoiseen pyykkiin, jota me emme tänä päivänä vielä oikein näe. Minä toivon, että käytävässä keskustelussa kunnioitettaisiin vaalisalaisuutta, annettaisiin rehti mahdollisuus vaalitalkootyöhön. Joku hinnoittelee talkootunnin arvokkaammin kuin joku toinen. Jos työtön on minulle vaalitalkoissa jakamassa esitteitä, mikä on hänen hintansa siihen verraten, että sen tekee vaikkapa akateemisesti hyvää palkkaa nauttiva henkilö? Minkä mukaan minä hinnoittelen tämän? (Ed. Gustafsson: Talkootyön luonne vaatii maksuttomuutta!) Minkä mukaan minä hinnoittelen, jos minä olen palkattomalla virkavapaalla useita kuukausia ennen vaaleja voidakseni tehdä vaalityötä? Se oli kulu, kun minä esimerkiksi olin itse julkisesta virasta virkavapaalla. Onko tämä kulua? Mikä on kulua?

Tässä on niin paljon ongelmia, että minusta tämä asia vaatisi perusteellisemmat selvittelyt. Minusta nykyinen lainsäädäntö on ihan riittävä. Nykyinen käytäntö ehkä kaipaisi selkiyttämistä. Lait ovat ihan riittävät jo nykyisellään. Eduskunnan ei pitäisi turhia lakeja käydä tekemään ollenkaan vaan keskittyä suurtyöttömyyteen ja ihmisten toimeentuloon.

12 **Susanna Huovinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hieman outoa oli kuulla edustajakollega Oinosen ajatuksia siitä, että nyt jotenkin loukattaisiin vaalisalaisuutta tällä lainsäädännöllä. Tässähän on nimenomaan kyse siitä, että demokratiaa tehdään kansalaisille näkyvämmäksi, jotta he voivat paremmin meihin edustajiin luottaa. Jo lähetekeskustelussa itse otin esille sellaisia esimerkkitapauksia, joissa esimerkiksi nuori, uusi ehdokas ei voi mitenkään saada samanlaista tukea kuin jo istuva kansanedustaja.

Tämä lainsäädäntö on nyt tuomassa tukea myös siihen prosessiin, että myös uusilla ihmisillä on mahdollisuus saada tukea sellaisilta yrityksiltä, jotka aikaisemmin ovat voineet laittaa ikään kuin sivukautta sen istuvan kansanedustajan taskuun, ja sitten on mietitty mahdollisesti, mitä siitä voidaan saada vastapalvelukseksi.

Itse en ainakaan, ed. Oinonen, siellä meillä Keski-Suomessa ole törmännyt yli 10 000 markan avustuksiin. Voi olla, että keskustapuolueen riveissä sellaisiakin on saatu, mutta itse en ainakaan ole tällaisia tarjouksia kuuna päivänä saanut.

13 **Tuija Brax /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä sittenkin on paras, että en juuri vastaa ed. Oinoselle. Mutta koska vihreisiin niin monta kertaa viitattiin, toteanpa vain, että tietysti tässä on ongelmia. Ehkä tässä on juuri se kysymys, onko lasi puoliksi täynnä vai puoliksi tyhjä.

14 **Ville Itälä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Oinonen sanoi, että valiokunnassakin olisi pitänyt pitää vaalisalaisuutta pyhänä asiana eikä tehdä tämmöistä lakia. Kyllä me pidimme vaalisalaisuutta tärkeänä asiana, ja se näkyy tässäkin.

Ed. Oinonen toi esiin monta esimerkkiä siitä, mitä ongelmia tähän liittyy. Voin kertoa, että ei siinä ollut vielä puoliakaan. Tähän liittyy paljon enemmän ongelmia, mutta se on tiedostettu. Näitä tulee. Kyse on siitä, että tämä onkin, kuten sanoin jo esittelypuheenvuorossa, hento ja kevyt lainsäädäntö. Tässä on yhteinen tavoite siitä, että olisi avoimuutta ja epäterveet sidonnaisuudet saataisiin loppumaan. Se on tavoite, johon yritetään päästä.

Ed. Karpio valtiopäivämiehenä, mutta selvästi myös juristina etsii aukkoja. Niitäkin löytyy, ja voi tietysti neuvoa edustajia, jos haluaa. Kyllä ongelmia tähän liittyy, mutta tavoite on meillä ollut yhtenäinen, ja sen takia on päästy tällaiseen kokeilulainsäädäntöön. Niin kuin on todettu, korjataan sitä niiden tarpeiden mukaan, mitä tulee. Jos ongelmia etsii, tätä ei tehdäkään. Valiokuntahan totesi lausunnossaan myös sen, että itse asiassa lainsäädäntö ei ratkaise kaikkia ongelmia, joten olisi voitu pyrkiä myös puolueiden välisellä sopimuksella tähän samaan asiaan, mutta koska siihen ei päästy, jouduttiin lainsäädännön tielle.

15 **Lauri Oinonen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä ed. Susanna Huovisen mainitsemat vaalilahjoitukset mille tahansa puolueelle ja ehdokkaalle olisivat tarpeen. En ymmärrä, millä tavalla tässä nyt uuden ehdokkaan asema paranee kokeneempaan nähden tai kokeneemman huononee uuteen nähden. Näitä en ymmärrä, mutta yhdyn ed. Itälän näkemykseen, että tämän kaltainen asia olisi varmasti voitu sopia kaikkein helpoimmin puolueitten kesken tietynlaisilla säännöillä.

Kun lehdet haastattelevat, mitä ovat vaalimenot olleet, niin kyllä siellä esitetään loppusummia, jotka eivät välttämättä kaikkia menoja noteeraa, ehkä ihan puhtaasti siitä syystä, että niitä ei ole pystytty siihen kokoamaan eikä niitä edes aina tiedetä. Ongelmia asiassa on erittäin paljon.

16 **Juha Karpio /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Oinonen totesi, että kun laki nyt hyväksytään, niin tämä rikkoo vaalisalaisuutta. Minusta näin ei millään muodoin tapahdu, vaan mielestäni vaalirahoitus tulee avoimemmaksi, ja se on aivan eri asia kuin vaalisalaisuuden rikkominen.

Monia aukkokohtia, joita ed. Itäläkin ja ed. Oinonen totesivat ministerinkin ollessa paikalla, myös omassa puheenvuorossani ihmettelin. Jos on vaikka lahjoittajalla useita eri yrityksiä, niin minun tulkintani mukaan jokainen voi lahjoittaa sen alle 10 000 markkaa, koska ne ovat juridisesti eri henkilöiltä. Olisin todella toivonut, että tällaisiin epäkohtiin olisi perustuslakivaliokunnassa puututtu.

17 **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ei ole tietysti sattuma, vaikka väitänkin, että on selkeästi sattuma, että tämän lain ensimmäinen käsittely sattuu samaan aikaan, kun tasa-

vallan presidentin vaalirahoitus tänään julkistettiin. En tiedä, onko sitten sattuma, että se oli lähes viimeisiä julkistamisia, jossa ei sisältöä kuitenkaan perusteellisesti julkisteta eikä läpikäydä. Mutta uskon, että siellä myös tulee pohdittavaksi ja nähtäväksi ja on jo nähty jonkinlainen osuus talkootyölle, jos sille jokin palkka tässä asiassa on määritelty.

Ei ole myöskään varmasti sattuma, vaikka väitän, että se on sattuma, että viime aikoina, kun on käyty keskustelua siitä, että hallitus tekee eduskunnalle hyvin vähän esityksiä, eduskunnalla on vähän töitä, eduskunnassa puhutaan lämpimikseen ja eduskunnan työt ovat keskittyneet toisarvoisiin asioihin, mielestäni tämän asian puitteissa käsitelty hallituksen esitys on edennyt erittäin ripeästi. Perustuslakivaliokunta on lausuntonsa saanut aikaiseksi, väitän, jopa huippuajassa tällaisen asian kohdalla. Tältä osin ehkä eduskunnan työ näyttää olevan nopeata ja arvokasta. Mutta väitän, että se keskustelu, jota tämän asian ympärillä on käyty ja käydään, oma puheenvuoroni mukaan lukien, ei ole kovin kehittävää eikä arvokasta.

Siinä mielessä tuleekin mieleen, kun asiaa katsoo ja miettii, että erittäin kokeneet valtiopäivämiehet, niin kuin on kuultu, ovat joutuneet keskittymään tällaiseen toisarvoiseen asiaan ja luomaan kovan, jyrkän mielipiteen ja kovan tahdon tämän eteenpäin viemisestä sellaisena, että ikään kuin tällä tulisi koko vaali-innostus ja kansan tahto ja hyväksyttävyys poliittisessa toiminnassa kerralla ratkaistuksi.

On ollut erittäin myönteistä kuunnella ed. Hemmilän ja ed. Oinosen kuten myös monien muitten puheenvuoroja, jotka ovat tukeneet lähinnä omaa näkemystäni asiassa, että tämä esitys on kovin pehmyt ja, sanoisin, lepsu. Sinne, niin kuin ed. Karpio totesi, on jäänyt selvästi sellaisia aukkoja, että näiden perusteella rahoituksen julkisuudella ja julkisuusperiaatteella ei asiaa peitetä eikä poliitikkojen rehellisyyskuvaa saateta ainakaan sen paremmaksi kuin se tänä päivänä on olemassa. Olisin toivonut, että asia olisi perusteellisemmin puitu ja selvitetty ja löydetty ne aukot, joita siellä on olemassa, ja myös seuraamukset, joita siitä nykyisellään aiheutuu, jos sitä ei täytetä eikä toteuteta. (Ed. Gustafsson: Mitä puhuja esittää?) — Varsin pitkälti, jos ed. Gustafsson kuuntelee puheenvuoron loppuun ja saa siitä jonkinnäköisen juonen, (Ed. Kekkonen: Sitä odotetaan tässä!) uskoisin, että esitys tulee puheenvuoron loppupuolella esille.

Kaiken kaikkiaan runsas vuosi sitten, kun eduskuntavaaleja käytiin, oli mielenkiintoista nähdä syksyllä ennen vaaleja, kun vaalirahoituksen suuruutta lehdistö tiukkasi, että kovin eri tyyppisiä lausuntoja oli annettu siitä, paljonko rahoitusta oli ja mikä on se uskottava rahoituksen määrä, millä edustajaksi tullaan valituksi. Siinä vaiheessa, kun vaalit oli käyty, välttämättä summat eivät olleet johdonmukaisia eivätkä myöskään käytetyt rahat. Jos niitä vähänkin maalaisjärjellä yhteenlaski lehti- ja televisiomainonnan suhteen, ne eivät käyneet yksiin arvioitten eivätkä toteutuneitten summien kanssa. Muun muassa omasta vaalipiiristänikin, uskaltaisin väittää, löytyy selviä, oikein todella suuria, räikeitä esimerkkejä suuntaan sekä toiseen.

Niin kuin lähetekeskustelussa sanoin, olisi pitänyt erottaa selvästi kunnallisvaaliehdokkuus, eduskuntavaaliehdokkuus ja presidentinvaalikysymys tässä asiassa, europarlamenttivaalit vielä siihen väliin. Mielestäni kun kunnallisvaaleissa on 10 000 markan raja, niin kuten oikeusministeri totesi, jossain kunnassa tulee selvästi nähtäväksi ja tiedettäväksi, jos yrityksestä on saatu vähän toistakymmentätuhatta rahaa, mistä se on tullut ja mihin se tarttuu. Käsittääkseni se luo jo sellaisia sitoumuksia ja velvoitteita valittavalta ehdokkaalta ja valitulta valtuuston edustajalta, että hän keskeisillä paikoilla kunnassa toimiessaan hallituksessa, kunnanvaltuustossa ja eri lautakunnissa sitoutuu toimimaan tämän rahoittajan etujen puolesta. On aivan vakuuttavan varmaa, että jos itselleni tämmöinen tuki annetaan ja usealta taholta se käteen tuodaan, siitä syntyy kiitollisuuden velkaa, ja toisaalta ellei sellainen lahjoittaja, joka tämän rahoittaa tässä suuruusluokassa, usko, että vastaanottaja toimii tämän perusteella, niin hän saa olla sitten rahansa menettänytkin tässä asiassa. Vaikka montakaan vihreitten eduskuntaryhmän esittämää ajatusta en voi allekirjoittaa, niin tässä olisin nähnyt jonkin pienemmän summan paljon myönteisempänä ja paljon oikeamielisempänä kuin tämä nykyinen 10 000 markkaa on olemassa.

Sen sijaan kun mennään valtiollisiin vaaleihin, europarlamentti- tai eduskuntavaaleihin, jos joku sijoittaa 20 000 markkaa taikka jonkin suuremman summan ja luulee saavansa sitä kautta vaikutuskanavan eduskuntaan ja sitä kautta omien asioittensa etenemisen paremmin hoidetuksi

rivikansanedustajan joko ensimmäisen kauden edustajan taikka pidempään istuneen avulla, hän on siinä varmasti erehtynyt. Mielestäni hän joutaa kyllä myös rahansa menettää tältä osin. Ei niillä ole mitään painoarvoa eikä niillä synny mitään sidonnaisuutta tämän asian suhteen.

Käsittääkseni tässä nykymuotoisessa esityksessä erityisesti perustuslakivaliokunnan mietinnön osaltakin annetaan mahdollisuudet, jopa luodaan houkutus, että valituksi tullut edustaja tai valtuutettu vääristelee lahjoittajien summia, annettua tukea ja sen kohdistumista ja siltä osin joutuu ikään kuin kiusaukseen antaessaan väärän todistuksen omasta toiminnasta ja oman toimintansa rahoittamisesta. Näin ennustan tässä käyvän.

Ed. Gustafsson, mitä tässä olisi voinut paremmin tehdä ja syntyä? Mielestäni olisi voitu jättää, niin kuin useassa puheenvuorossa on todettu, koko tämä ehdotus tekemättä ja sopia poliittisen järjestelmän kanssa niin, että julkisuus olisi muodostunut vapaaehtoista tietä sen tyyppiseksi kuin se nyt todennäköisesti tämän tyyppisen lain kautta tulee muodostumaan.

Arvoisa rouva puhemies! Kun on kysymys presidentinvaaleista, niin siinä summan olisi pitänyt olla selvästi moninkertainen, suurempi ja näkyvämpi. Siltä osin uskon, että jos joku sijoittaa presidentinvaaleihin rahaa, hänellä ei koskaan voi olla sellaista tunnetta ja vaikutusta tässä asiassa, että hän tekisi jotakin omia etujansa eteenpäin vieden, omia intressipiirejänsä edistäen tällä rahoitukseen osallistumisella, vaan hänellä täytyy olla vakaumus ja tunne, että presidentinvaaliin sijoittamalla hän sijoittaa sen oman, itsenäisen isänmaan jälkipolvien ja tulevien kansalaisten paremman hyvinvoinnin turvaamiseksi ja sellaisenaan on tukemassa oikealinjaista, oikean tyyppistä valintaa. Näillä näkemyksillä toivon, että tätä vielä tarkastellaan ja katsotaan ja mietitään.

Rouva puhemies! Jos joku esittää toisessa käsittelyssä tätä esitystä hylättäväksi, olen kyllä valmis sitä kannattamaan.

[18] **Ville Itälä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S. Lahtela sanoi, että tätä ei ole perusteellisesti käsitelty näitten monien ongelmakohtien osalta. Se kyllä tehtiin. Kaikki nämä ongelmat ja monet muut käsiteltiin, mutta kuten näistä puheista huomataan, mitä syvemmälle mennään, sitä enemmän ongelmia koko ajan tulee ja tulee. Sieltä tulee tietosuojalaki vastaan, monen näköisiä lakeja vastaan. On kyse siitä, mihin halutaan mennä. Itse asiassa käytiin tällainen keskustelu, kun nähtiin, että näitä ongelmia vain tulee lisää ja lisää, kun pohditaan sitä ja tätä asiaa, pitääkö tätä lainsäädäntöä tehdä vai ei. Itse asiassa samassa harkinnassa valiokuntakin oli, mutta kuitenkin yksimielisesti päädyttiin siihen, että tämä on kokeilulainsäädäntöä, nyt tehdään näin. Toinen vaihtoehto oli olemassa: puolueitten välinen sopimus, mutta sitäkään ei ole syntynyt. En minäkään kuulu tämän lainsäädännön ihailijoihin enkä halua sitä puolustaa. Mutta kun sanotaan, että työtä ei ole tehty perusteellisesti, se ei pidä paikkansa.

[19] **Ilkka Taipale /sd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Yhdyn ed. Ville Itälän puheenvuoroon yksimielisyydestä valiokunnassa. Ainoa seikka todella, jonka osa meistä halusi lisätä, oli, että lehdille laitettaisiin velvollisuus ilmoittaa kunkin tiedotusvälineen osalta, kuinka paljon ne ovat ansainneet ja saaneet kussakin vaalissa vaalirahoitusta, jotta tasapaino tämän neljännen valtiomahdin ja eduskunnan välillä jossain määrin pysyisi kohtuumuodossa. Tämä lakihan jälleen sallii vapaan metsästyksen, joka kohdistuu eduskuntaan ja sen arvovaltaan, ja me haluamme ylläpitää toki tätä arvovaltaamme myös sillä, että olemme valmiita julkistamaan rahoituslähteemme kohtuudella. Emme me tätä pelkää, mutta poliitikkojen arvovaltaa olisi varmasti lisännyt se, jos puolueet olisivat kyenneet tekemään sopimuksen, joka olisi ollut jopa tätä lakiesitystä syvällisempi. Myös voidaan ajatella, että ajan kanssa puoluetukirahoitus tulee jossain määrin lisääntymään. Tämä oli siis ainoa asia, josta siellä vakavasti juteltiin lisäklausuulina.

[20] **Johannes Leppänen /kesk:** Arvoisa puhemies! Aluksi vastaisin ed. Taipaleelle, kun hän sanoi, että tällaisia mielipiteitä esiintyi. Ne taisivat olla ed. Taipaleen yksityisajattelua, sen enempi niitä eivät muut juuri kommentoineet. (Ed. Taipale: Eivät uskaltaneet! Haluavat tulla uudelleen tänne!)

Mitä tulee siihen, käsittelikö perustuslakivaliokunta tätä asiaa vakavissaan vai polttiko se perustuslakivaliokunnan käsiä, kun täällä on annettu vähän semmoinenkin kuva, että mietintö tehtiin mahdottoman nopeasti, että se on poikkeuksellista, niin kyllä tätä asiaa käsiteltiin perusteel-

lisesti sekä periaatetasolla että myös käytännön tasolla. Periaatetaso on helppo käsitellä, kun puhumme avoimuudesta ja sen lisäämisestä. Olemme kaikki sitä mieltä, että sitä pitää lisätä, jotta luottamus ja uskottavuus poliittiseen päätöksentekoon ja edustajiin lisääntyy. Kun tullaan käytännön puolelle, miten tällä lainsäädännöllä sitä toteutetaan, sitten ollaankin ongelmissa.

Lopulta pitkälti kyse on siitä, että tämmöiset poliittishygieeniset ja moraaliset näkökohdat yritetään pukea lainsäädännön muotoon. Sellainen yritys pitkälle vietynä on mahdoton. Siksi näitä ongelmia on. Kun puhutaan yksimielisyydestä, voisi leikillisesti sanoa, että lähellä oli yksimielisyys myös siitä, että hylätään koko homma. Mutta kun eduskunnassa yleensä ja perustuslakivaliokunnassa nimenomaan pyrimme vakavaan asian tarkasteluun ja koska tässäkin me oppositiossa tyydymme siihen, että hallitusohjelmassa oli tämä asia ja jotkut olivat sitä mieltä, että ohjelman mukaan mennään, niin kuin tavaksi on tullut, emme oppositiossakaan halunneet tästä tehdä hallitus—oppositio-numeroa, vaan halusimme tarkastella asiaa valiokuntana juuri niistä lähtökohdista, periaatteellisista ja käytännöllisistä lähtökohdista, ja päädyimme siihen, että tällainen esitys annetaan ja annetaan minimimuodossaan.

Kun valiokunnan puheenjohtaja sanoi, että tämä on kokeilulainsäädäntöä, se varmaan pitää paikkansa. Henkilökohtaisesti en koe tätä kokeilulainsäädännöksi siinä mielessä, että ruvettaisiin pykälämäärää nopeasti lisäämään ja tarkentamaan ja tiivistämään ja aivan kuin porautumaan syvemmälle. Ei, siellä tulevat vastaan ne ongelmat, joista täällä on monesti puhuttu. Asiantuntijat nostivat esille monia ongelmia, ja nuo asiantuntijalausunnot ovat perustuslakivaliokunnasta saatavissa jokaiselle edustajalle. Siellä voi niihin tarkemmin tutustua, joten en niitä käy tässä kertaamaan.

Erääseen yksityiskohtaan haluan juuri tämän tavoitteen näkökulmasta puuttua. Me hyväksymme kaikki tämän julkisuusvaatimuksen ja avoimuuden, mutta jos sen takana on ajatus, että media sekä kilpailevat ehdokkaat ja eri ryhmät pääsisivät penkomaan toistensa asioita ja tällä julkisuudessa elämöimään, jos tämä on tavoite, minusta silloin ollaan väärällä tiellä. Se ei ole enää avoimuutta, vaan se on jotakin muuta, mitä meissä ihmisissä on. Saattaa käydä nimittäin niin, että oikeusministeriön tilastoista tulee juorukalentereita. Sanotaan, että nehän muodostuvat vasta vaalien jälkeen, mutta vaalejahan tulee aina uusia, eikä neljä vuotta vanha juoru ole vielä siinä mielessä vanha, jos se on riittävän mojova. Miten näitä sitten käytetään? Tässä on meillä vastuu ja tietysti myös julkisella sanalla, mutta uskon, että periaatetavoitteet ovat yhteiset, ja tässä löydetään yhteisymmärrys ja tämän lain kanssa voidaan elää.

Kuten sanoin, asiantuntijakuulemisessa kävi ilmi monia ongelmia. Jotkut asiantuntijat lähtivät lausunnossaan siitä, mitä tällä saavutetaan ja mitä tällä menetetään. Muutamat asiantuntijat tulivat siihen tulokseen, että menetetään enemmän kuin saavutetaan. Jotkut olivat sitä mieltä, että menee plussan puolelle. Tämäkin kuvaa hyvin pitkälle meidän työmme sisältöä, mihin perustuslakivaliokuntakin päätyi.

Mitä tulee kansainvälisiin esimerkkeihin, joita ed. Brax Yhdysvalloista sanoi, kyllä minulla on hieman toinen muistikuva. Se johtuu siitä, kun erilaisilla korvilla kuuntelee. Amerikkalaiset sanoivat, että he ovat täydessä umpikujassa tänä päivänä tämän lainsäädännön suhteen. Se vuotaa kuin seula. Eräät arviot olivat, että 10—20 prosenttia vaalirahoituksesta on julkista ja kaikki muu on harmaata aluetta, joka on täysin ei-julkista jne. (Ed. Taipale: Siellä ei ole puoluetukia!) Heidän viestinsä oli meille, että jos te teette lainsäädäntöä, niin kuin ed. Brax sanoi, tehkää se ennen, mutta eivät he minusta sitä kuvaa antaneet, että suomalainen yhteiskunta sortuu, ellei tämmöistä lainsäädäntöä tehdä.

Jälleen palataan poliittis-moraaliseen kysymykseen. Amerikkalaista yhteiskuntaa voisi arvioida tästä näkökulmasta, mutta en käy sitä tekemään. Sanotaan, että pitäisi säätää tämä laki, ennen kuin vaalibudjetit lähtevät räjähtämään. Tämä lainsäädäntö ei estä sitä millään tavalla. Silloin pitää puhua vaalirahoituskatosta, mainoskatosta tai jostakin semmoisesta. Tämä lainsäädäntö ei estä sitä, ettei julkinen sana, TV-mainonta ja yhä kalliimmaksi tuleva ja yhä enemmän ehdokkaita kiinnostava mainonta, maksa tulevaisuudessa enemmän. Tällä lainsäädännöllä ja sen julkistamisella minusta sitä ei estetä. Se ei ole siinä mielessä relevantti ajatus.

Ed. Hemmilä mainitsi, että lainsäädäntö heikentää mahdollisuuksia saada vaalirahoitusta. Minä voisin ajatella toistakin puolta. Nythän

lainsäädännöllä tehdään vaalirahoitus hyväksyttäväksi, eikä tämän summan, 20 000 tai 10 000 markan antamista kielletä, vaan silloin tulee vain nimi ilmi. En minä voi lähteä siitä ajatuksesta aivan ilman sarvia ja hampaita, että tämä vaikeuttaisi rahoituksen saamista. Jos se markkinoidaan julkisuudessa näin ja me markkinoimme sen, se tietysti on näin, mutta ihan perustellusti minusta voi sanoa niin, että nyt tehdään lailliseksi, hyväksyttäväksi se, että vaalirahoitusta voi olla. Mutta nyt määritellään se summa, millä katsotaan syntyvän haitallinen sidonnaisuus, sillä siitähän tässä viime kädessä on kysymys, miten syntyy haitallinen sidonnaisuus. Tätä kysymystä ei tätä lainsäädäntöä valmistelevassa työryhmässä eikä hallituksen esityksessäkään ole pohdittu paljon, eikä sitä ole pohdittu perustuslakivaliokunnassakaan kovin paljon. Mutta sekin on tietysti vähän laajempi kysymys eikä sisälly lainsäädäntöhankkeeseen, miten syntyy haitallinen sidonnaisuus. Koko lainsäädännön avainkysymys minusta on siinä. Ratkaistaanko tällä lainsäädännöllä, että nyt sellaisia ei synny. Ei varmaankaan, vaan tyydytään vain siihen, että avoimuus lisääntyy. Pieni ongelma tässä nyt ratkaistaan.

Kommentoin myös sitä, kun täällä äsken sanottiin, että vaalisalaisuus särkyy. Minusta vaalirahoituksella ja äänestämisellä ei ole mitään tekemistä toistensa kanssa. Minä en voi ymmärtää sitä. Tähän voisi tosiasiana vähän huumorin varjolla sanoa, että kun viime vaalien vaalijuhlissakin yksi äänestäjä oli kolmen läpipäässeen ehdokkaan vaalijuhlissa, niin mikä vaalisalaisuus siinä on. Jos joku rahoittaja (Ed. Kekkonen: Koskaan ei tiedä, ketä hän äänesti, siinä se salaisuus!) — aivan, ketä äänesti — rahoittaa kymmentä eri ehdokasta, niin eihän näitä kytkentöjä voida tehdä näin suoraviivaisesti. (Ed. Karpio: Ei Keski-Suomessa ainakaan!) Minusta tähän lainsäädäntöön ei pidä kytkeä sellaisia asioita, jotka eivät tähän kuulu. Eli nyt meillä näyttää olevan semmoinen henki, että tähän kytketään tosiaan tuolta, tuolta ja tuolta asioita. Tästä lainsäädännöstä tehdään nyt suuri myytti.

Kun aloitin yksimielisyydestä, niin lopetan myös siihen. Perustuslakivaliokunta oli yksimielisesti sitä mieltä, että hallituksen esitys hyväksytään lyhyen kaavan mukaan näissä muodoissa. Ja sitten aika näyttää, seurataan, miten se toteuttaa vaalirahoituksen avoimuutta ja julkisuutta, ja eikä juuri muuta.

21 **Pirkko Peltomo /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Leppänen pohdiskeli, miten syntyy haitallinen sidonnaisuus erilaista vaalirahoitusta saaneille kansanedustajille ehdokkaan vaalirahoitusilmoittamisen yhteydessä tai rahoituksen saamisen yhteydessä, mitä nyt käsitellään tässä. Minusta se on hyvä kysymys. Sitä voidaan pohtia myös siltä kannalta, että tähän lakiin on nyt selvästi jäämässä avoimia kysymyksiä. Vaikka tämä lisää avoimuutta ja julkisuutta, niin siihen jää avoimia kysymyksiä. Mutta entäs sitten, kun me teimme täällä eilen itse yhden ongelman lisää? Miten jatkossa suhtaudutaan kymmenen kuukauden kansanedustajan poissaoloihin, jotka hän on rahoittamassa yleisellä niin sanotulla vaalituella? Pitäisikö myös nämä jatkossa ilmoittaa? Ne eivät ole pieniä summia, ne koostuvat isoista summista, tuhansista, kymmenistätuhansista markoista. Tästä muodostuu seuraava ongelma, kun keskustellaan siitä, miten kukin vaalit rahoittaa ja miten kansanedustajia tuetaan. Voidaan kysyä, että minkälainen sidonnaisuus muodostuu tällaisesta rahoitusmuodosta.

Puhemies: Vastauspuheenvuoro ed. Oinonen. Ja jälleen muistutan, että on sanottava myös ääneen, niin kuin ed. Peltomo teki: vastauspuheenvuoro. Mutta silti ed. Oinonen, vaikka oli hiljaa pyydetty.

22 **Lauri Oinonen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia puheenvuorosta. Ed. Johannes Leppänen toi esille kokeneena valtiopäivämiehenä paljon epäkohtia, jotka perustuslakivaliokunnassa on tuotu esille. Minusta ne olisi pitänyt ottaa vakavasti huomioon ja etenkin juuri tämä kysymys haitallisesta sidonnaisuudesta. Se on selvittämättä. Mutta perusasia tuli myös esille, että siellä vakavasti pohdittiin, onko tämä plussan vai miinuksen puolella. Tuota kysymystä pitäisi asian jatkokäsittelyssä mielestäni lisää harkita, onko plus- vai miinusmerkkisestä asiasta kysymys.

Ja edelleen kysymyshän on siitä, että lehdistö saa vaalien jälkeen käydä tiettyyn pengontaan.

23 **Pertti Hemmilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Leppänen totesi, että minä olisin epäillyt, että tämä vaikeuttaa vaalirahoituksen saamista. Todella epäilin sitä, mutta nimenomaan yksityishenkilöiltä tulevan vaalira-

hoituksen osalta. Siinä mielessä muistutan siitä, mitä alkuun totesin, että esitys ja koko tämän lainsäädännön hanke on varmasti tehty vilpittömässä mielessä tarkoituksella turvata politiikan avoimuutta ja poliittisten toimijoitten sitoutumattomuutta erilaisiin taustavaikuttajiin. Lähtökohta varmasti tässä asiassa on se, että todelliset sidonnaisuudet paljastuisivat ja sidonnaisuuden syntyminen ja muodostuminen estettäisiin. Todennäköisesti tässä saattaa olla käymässä niin, kuten tästä keskustelustakin voi jo päätellä, että nyt tästä seuraakin vain julkisuuden lisääminen vaalirahoituksen osalta eikä se perimmäinen tarkoitus todellisten sidonnaisuuksien ennalta estämisestä toteudukaan.

24 **Johannes Leppänen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Peltomo laajensi vähän vaalirahoituslakia. En halua nyt kommentoida sitä sen enempää. Varmasti yhteiskunnallisessa elämässä ja henkilökohtaisessa elämässä syntyy ongelmia, kun joku saa rahaa ja joku ei. Mutta pitää muistaa sellainen yksi asia — ainakin minä yritän ja haluan muistaa — että kansalaisilta vaadittu täysi julkisuus on myös avain totalitaariseen yhteiskuntaan ja ehdottomaan tarkkailuun ja valvontaan. Sekin pitää meidän muistaa tässä keskustelussa.

25 **Ilkka Taipale /sd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täällä oli puhetta jonkin verran sidonnaisuuksista. On muistettava, että vaalirahoitus käsittää ainoastaan eräitä taloudellisia, rahaan liittyviä sidonnaisuuksia, kuten myös ilmoittamisen omistuksista tai taloudellisten yhtiöiden osakkuuksista. Ihmisten sidonnaisuudet ovat syviä ja laajoja ihmissuhteiden, ystävyyssuhteiden, vihamielisyyssuhteiden, rakkaussuhteiden, kaveruussuhteiden, järjestöjen jäsenyyksien ja muiden kautta, hyvin paljon syvällisempiä kuin sinänsä raha. Niistä ei saada koskaan selkoa. Ne liittyvät usein myös vaihtokauppoihin, vaihtoon jne. Eli on muistettava tämän lainsäädännön tietty rajallisuus. Lehdistö on nyt kiinnostunut näistä raha-asioista, ja me olemme valmiit julkistamaan tämän osuuden. Mutta kyllä tulevaisuudessakin vaaleissa merkittävämpiä asioita on, esimerkiksi kaverien ja taustajärjestöjen määrä ja kansansuosio.

26 **Oikeusministeri Johannes Koskinen:** Arvoisa puhemies! Tässä oli keskustelua siitä, ovatko plus- vai miinusmerkit voimakkaampia. Keskustelu tuo mieleen metereologian. Vaikka yleisesti katsotaan, että tässä on positiivinen asia kyseessä, tulee kuitenkin niin jäätävä vastaanotto yksittäisiltä edustajilta, että taitaa olla alijäähtynyttä vesisadetta. Sehän tuo sitten aika liukkaan maaperän. Tulee omaperäisiä kuvioita.

Ed. Leppänen korosti sitä, mikä on hyvin tärkeä puoli tässä, että vaalirahoitus tulisi ikään kuin legitiimiksi, yleisesti hyväksyttäväksi. Jos ajatellaan, miten tärkeää poliittinen vaikuttaminen, kansanvallan mekanismien toiminta, on koko yhteiskunnan kehittämiselle, niin pitäisi kai hyväksyä se, että on ihan myönteistä, että jotkut kansalaiset pitävät tärkeänä vaikuttaa siihen, ketä tulee valituksi. Vaalirahoituksessa on paljon myönteistäkin, mutta silloin se on varaa pitää avoimena ja silloin pelataan samoilla säännöillä. Jopa liigajoukkueet jääkiekossa uskaltavat ilmoittaa budjettinsa ja tuoda ne julkisesti esiin. Nyt vähän samasta reilun pelin säännöstä tässäkin on kyse, että siellä nähdään, että Jokerit maksaa monin verroin enemmän kuin esimerkiksi HPK, mutta ei paljon kaksisemmin pärjää. (Ed. Kekkonen: Kuitenkin toinen kolmas, toinen neljäs!) — Kyllä, kyllä.

Ehdotus mahdollistaa tietynlaisen markkinavalvonnan, että eri tahot avoimessa yhteiskunnassa näkevät, miten vaaleja rahoitetaan, ja myös kansalaisille avautuu paljon paremmat mahdollisuudet arvioida poliittisen järjestelmän toimintaa ja yksittäisten ehdokkaiden roolia kansanvallan toiminnassa, kun he joutuvat ilmoittamaan rahoituslähteensä edes ryhmiteltyinä ja sitten yksittäiset isommat summat ihan yksilöidysti, keneltä on saatu ja minkä kokoisena.

Vaalirahoituslainsäädäntö on välttämättömyys myös eräältä toiselta kannalta. Olen aikaisemmin jo selostanut, että Suomi on ratifioinut tai haluaa ratifioida Euroopan neuvoston korruption vastaisen yleissopimuksen, jossa edellytetään, että myös kansanedustajien, poliittisissa luottamustehtävissä olevien, lahjonta säädetään rangaistavaksi kattavasti. Silloin kun me edellytämme, että korruptiota vastaan taistellaan kolmannen maailman maissa tai EU:n hakijamaissa, niin meidän pitää kaikkia samoja keinoja käyttää myös omassa yhteiskunnassamme.

Kun kansanedustajan korruptio säädetään rangaistavaksi, se pitää eriyttää toisaalta virkamiesten rikoksista. Kansanedustajalla on oma erityislaatuinen tehtävänsä, jota koskevan lahjontari-

koksenkin pitää olla omalla tunnusmerkistöllään varustettu. Siinä tulee juuri tärkeäksi se rajanveto, että hyväksyttävä vaalirahoitus ei ole korruptiota silloin, kun sillä ei pyritä vaikuttamaan kansanedustajan käyttäytymiseen yksittäisessä päätöksessä. Tässä mielessä vaalirahoituslainsäädännön julkisuus erottaa ne tapaukset, jotka selvästi eivät ole korruptiota, mikä helpottaa sen määrittelyä, minkälaiset olisivat rangaistaviksi säädettyjä lahjontatapauksia. Tässähän on molemmat puolet, sekä lahjoman antaminen kansanedustajalle että lahjoman vastaanottaminen. On harkittava myöskin, pitäisikö kansanedustajaehdokkaat ulottaa sääntelyn piiriin, heidän lahjomisensa säätää rangaistavaksi.

Koko virkarikoslukua koskeva rikoslain uudistusehdotus valmistuu ihan lähiviikkoina, ja siinä yhteydessä on tarkoitus tarkemmin selvittää myös, miten kansanedustajan lahjonnan kriminalisointi toteutettaisiin. Minusta molemmat lainsäädännön uudistukset ovat tärkeitä kansanvallan avoimen seurattavuuden lisäämiseksi ja sellaisen harhakuvan poistamiseksi, että poliitikot olisivat aktiivisesti lahjottavissa ja että olisi pyritty rakentamaan lainsäädännössä jonkinlaisia suojamekanismeja sille, että poliitikkoja, kansanedustajia, voidaan epäasiallisesti lahjoa, heidän päätöksiinsä vaikuttaa. Meidän on täysi syy taistella epäasiallista korruptiota vastaan kaikilla foorumeilla.

27 **Mikko Immonen /vas:** Arvoisa puhemies! Ed. Leppänen mainitsi, että tämä asia oli valiokunnassa vähän niin ja näin, hyväksytäänkö ollenkaan. En ollenkaan ihmettele sitä syystä, että kyllä vaalirahoitus kaikkinensa sisältää niin paljon tavaraa, että sitä on vaikea murskata. Mutta ajattelen samalla tavalla kuin ed. Itälä puheenjohtajana, että tämä on nyt kokeilu ja katsotaan nyt, miten tämä etenee.

Mitä vaalirahoitus sitten on? Se on etupäässä ilmoituksia tiedotusvälineissä. Se on pääsääntöisesti tätä. Minä olen ollut vaalipäällikkönä ja vaalityöntekijänä useissa eduskunta- ja kunnallisvaaleissa, ja niihin tietoni myös perustuu. Hyvin keskeinen asia ennen vaaleja, jo vuosi ennen vaaleja, on se, mitä ja kuka tiedotusvälineisiin pääsee, ja siitä käydään kovaa skabaa puolueiden välillä ja niiden sisällä.

Kun täällä on puhuttu avoimuudesta, niin näen, että kun tässä nyt markkamääräistä avoimuutta haetaan, tämä saattaa olla jopa halla avoimuudelle, koska lähdetään tekemään taustatyötä tiedotusvälineiden kanssa vähän samalla tavalla kuin ed. Taipale täällä on jo kertonut. Siihen melskeeseen rahaa mahtuu ja uppoaa paljon ja paljon suurempia summia kuin muuhun. Tällä tavalla kierot ehdokasryhmät pääsevät tapetille ja saattaa olla niin, että vaalirahoituksessa avoimuudesta kärsivät rehelliset ehdokkaat. Sitä minä tässä nyt pelkään, mutta olen valmis hyväksymään tämän tällä tavalla kokeiluna.

28 **Matti Kangas /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä ministeri kertoi, että taistellaan poliitikkojen korruptiota vastaan. Kysyisin ministeriltä, onko ollut nähtävissä suomalaisessa politiikassa nyt, että korruptio olisi lisääntynyt tai sitä olisi huolestuttavasti enemmän.

29 **Pertti Hemmilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Immonen ja eräät muutkin edustajat ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että on niin sanottuja julkimoehdokkaita, ehdokkaita, jotka eivät välttämättä ole poliitikkoja, mutta ovat ehdokkaina. Oma lukunsa tietysti ovat julkisuudessa paljon esillä olleet poliitikot eli esimerkiksi vanhat kansanedustajat.

Kyllähän on niin, että uuden tulokkaan on vaikea kilpailla tässä sarjassa. Varmasti tarvitaan enemmän rahaa, jotta pääsee esille lehti-ilmoituksissa ja tv-mainonnassa. Mainostaminen maksaa paljon, ja näiden kulujen katteeksi pitää rahaa kerätä. Ihmettelen vähän sitä, jos varojen keräys tapahtuu pelkästään yrityksiltä. Ainakin omasta kokemuksesta voin kertoa, että suuri joukko yksityisiä ihmisiä rahoitti vaalikampanjaani, kukin 50 markasta ehkä muutamaan sataseen. Tällä tavalla sitä kertyy, mutta nämä yksityiset henkilöt saattavat tästä pelästyä, vaikkei julkipano koskekaan muuta kuin yli 10 000 markan avustusta, ja olla antamatta tukea, jolloin paine yrityksiin ja näin ollen mahdollisiin sidonnaisuuksiinkin kasvaa.

30 **Lauri Oinonen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Immonen sanoi juuri sen, mihin lakiehdotus johtaa: rehelliset ehdokkaat tulevat kärsimään, epärehelliset kyllä löytävät keinon, jolla löydetään porsaanreiät ja mennään sivuitse niin että huristaa, eli tapahtuu juuri päinvastoin kuin lain tavoitteissa ja päämäärissä on ollut kysymys. Juuri näin on tapah-

tumassa, ja tämä pitää kyllä ajoissa tajuta ja sen mukaan toimia.

Samoin ed. Hemmilä toi aivan oikein esille, että kansalaiset, jotka haluavat säilyttää vaalisalaisuuden ja kuitenkin haluaisivat jotakin tukea, joutuvat ongelmaan, mitä tekevät. Entä sitten semmoinen aktiivisuus, kun joku toimii spontaanisti ehdokkaan tai hänen tukiryhmänsä tietämättä, panee vaikka lehteen spontaanisti ilmoituksen tai liimaa tarran autoonsa? Minäkin näin jonkun tuntemattoman ihmisen minun tai tukihenkilöitteni tietämättä panneen autoonsa lapun "Lauri Oinonen eduskuntaan". Ei kukaan ollut minulta kysynyt, enkä minä tiedä, mitä se maksoi. Miten tämmöiset asiat sitten toimivat?

31 **Ville Itälä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kangas esitti kysymyksen asiasta, jonka ministeri jo ottikin esiin. Kokonaan unohdin uuden lainsäädännön kansanedustajien korruptiosta, joka tulee EU-lainsäädännön kautta. Se tietysti pakottaa meidät tähän lainsäädäntöön, vaikka tässä on ongelmia. Valiokunnassa tuli selkeästi esiin, että jollei tätä ole, niin jos kaikki vaalirahoitus on täysin säätelemätöntä ja tulee uusi lainsäädäntö, sitten ollaan pulassa. Tämä selkeyttää, tämä helpottaa ehdokkaiden asemaa, vaikka tässä ongelmia onkin. Tämä on syytä tehdä ja saada kuntoon ennen kuin tulee tämä toinen lainsäädäntö.

Puhemies: Vastauspuheenvuoro ministeri Koskinen. (Ministeri lähtee kohti puhujakoroketta) — Vastauspuheenvuoron voi sanoa paikaltansa, se on myös silloin lyhyt.

32 **Oikeusministeri Johannes Koskinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joskus minua on juoksutettu korokkeelle vastaavassa kohdassa, että kiitän tästä.

Puhemies: Käytäntö on muuttunut.

Puhuja: Ed. Oinonen esitti huolen siitä, kun pyytämättä vaalityötä tukevia ja ilmoittelijoita ilmaantuu. Sehän ei kuulu ilmoitusvelvollisuuden piiriin, joka koskee omaa vaalibudjettia ja tukiryhmää ja vastaavaa yhteisöä. Eihän sitä voi ketään kontrolloida, jos löytyy satamäärin muita tukevia, mutta tämä taitaa olla aika harvinainen ongelma.

Ed. Kangas kysyi, olisiko Suomessa näkyvissä vakavia korruption lisääntymisen merkkejä politiikassa. Tästähän ei ole ollut kysymys. Korostinkin, että kysymys on siitä, että kun me Euroopan neuvostossa ja laajemmin maailmalla vaadimme korruption vastaisia toimia, meidän pitää itse kyllä järjestää oma lainsäädäntömme parhaan toimivan tason mukaan eikä mennä muita osoittelemaan, ennen kuin olemme itse oman pesämme puhdistaneet viimeistä nurkkaa myöten.

33 **Pirkko Peltomo /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin oikeusministeriltä kysyä kuitenkin vielä, että kun nyt näin kesken kansanedustajakauden joku lähtee kymmeneksi kuukaudeksi Yhdysvaltoihin ja on ilmoittanut, että hän haalii rahat kokoon yritysmaailmasta, onko tämä korruptiota, onko se vaalitukea, vai mitä se on.

34 **Oikeusministeri Johannes Koskinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän yksittäistapaukseen ei tietysti nykyisen lainsäädännön valossa ole muuta vastausta, kuin että se on ilmeisesti vapaaehtoisen opintovapaan stipendikeräystä. Tätä koskeva eduskunnan palkkiolain muutos on kai tulossa tämän kevään aikana vielä erikseen käsiteltäväksi. Jos joku taho kansanedustajaa kohtaan hakee vaikuttamistarkoitusta sillä, että antaa tämänkin kaltaista tukea, niin se tietysti tulee lähelle korruptiota. Mutta luulisin, että tässä tapauksessa sen kaltaisesta rahoituslähteestä ei olisi kysymys.

35 **Raimo Mähönen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! On helppo yhtyä niihin käsityksiin, jotka lähtevät siitä, että hallituksen esityksellä mennään asiassa eteenpäin siihen suuntaan, jolle minä uskon, että saamme kansan tuen kyllä aika vahvasti.

On myöskin hyvä ollut todeta, että sekä ministeriössä että perustuslakivaliokunnassa on tiedostettu ne ongelmat, jotka tähän lainsäädäntötyöhön liittyvät, ja puhuttu niistä paljon. On hyvä myöskin, että tätä kautta asiaa tarkastellaan jatkossa, kunhan tämä nyt tulee tässä muodossa käytäntöön ja paljastaa niitä puutteita, joita varmasti tämän lain soveltamisessa matkan varrella tulee.

Ed. Karpio otti esille kysymyksen, joka minua myöskin on ajatteluttanut, eli avustukset. Ol-

koon sitten kysymys 10 000 markan kunnallisvaaliavustuksesta taikka eduskuntavaalien 20 000 markasta, ne voidaan kyllä pilkkoa monella tavalla pieniin osiin, ja on täysi mahdottomuus kenenkään sitä todeta ja selvittää. Se on aivan selvä, on hyvin monenlaisia keinoja. Mutta toivottavasti aikanaan sitten saadaan myöskin säännökset, jotka mahdollisesti estäisivät tämän.

En oikein jaksanut mieltää ed. Ojansuun käyttämässään puheenvuorossa esille tuomaa näkökohtaa, että on hyvä, että lainsäädäntö nyt ikään kuin vaikuttaa ihmisten äänestyskäyttäytymiseen, kun nähdään, minkälaisia taustavoimia heillä on. Kun esityksen mukaan kahden kuukauden kuluttua vaalien tuloksen vahvistamisesta tämä ilmoitusvelvollisuus on, ei se ainakaan niihin vaaleihin missään tapauksessa ehdi vaikuttamaan. Se on aivan selvää.

Tulee vain mieleen, että jos ne pelot käyvät toteen, joita täällä on heitetty esille, aiheuttaako tämä mahdollisesti eriarvoisuutta rikkaita ja köyhiä ehdokkaita kohtaan, jos se johtaa siihen, että jotkut pelkäävät oman nimensä tulevan esille jonkun ehdokkaan tukijana. Nämä ovat kysymyksiä, jotka varmasti matkan varrella sitten joutuu pohdiskelemaan vielä erikseen.

36 **Petri Salo /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun oikeusministeri on paikalla, totean, että kun itse olin perustuslakivaliokunnassa mietintöä sorvaamassa, kiinnitimme useasti huomiota muutamaan epäkohtaan.

Vaalirahoitusta voidaan hankkia jo esimerkiksi kolmen ja puolen vuoden aikana. Viimeisen puolen vuoden aikana ei enää välttämättä rahankeruuta tarvita, koska kassa voi olla jo kunnossa. Miten tätä systeemiä sovelletaan silloin?

Toisekseen panin merkille, että jos ehdokkaan kampanjointi hoidetaan aatteellisen yhdistyksen kautta, käytännössä mitään ilmoituksia ei tarvitse tehdä. Kun kierrättää vaalirahoituksen sieltä kampanjayhdistyksen tai aatteellisen, poliittisen yhdistyksen kautta, jälleenkään tämä laki ei mahdu siihen.

Itse lain tarkoituksen olen ymmärtänyt niin, että tässä haetaan semmoista läpinäkyvyyttä, julkisuutta, että ehdokkaalle ei rahan kautta synny sidonnaisuuksia poliittisessa toiminnassaan. Nyt tuntuu kuitenkin, että julkisuus on kääntynyt päällimmäiseksi asiaksi, ja itse sidonnaisuusasia on jäänyt kokonaan taustalle. Enkä jaksa ollenkaan uskoa, että tällä lainsäädännöllä päästään haluttuun lopputulokseen, kun ei ole tähänkään mennessä ilmennyt mitään vakavia epäkohtia nykyisen lainsäädännön kannalta. Siitä huolimatta perustuslakivaliokunta yksimielisesti esittää tämän hyväksymistä ehkä joidenkin ulkopuolelta tulleiden paineiden, länsimaisen käytännön, takia. Tässä ollaan nyt. Kaikki täällä toteavat melkein, että huono laki, mutta pakko säätää.

37 **Tuija Brax /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuoroni on ed. Mähöselle. Hän kysyi oleellisen kysymyksen jakamisesta, jonka itse ja monet muutkin otimme jo aikaisemmin esille. Jos joku merkittäviä summia tahallaan jakaa 9999-tyyppisesti ja hänen on kuitenkin rehellisesti ilmoitettava loppusumma, luotan siihen, että silloin äänestäjä kysyy, että onpa omituista, kampanja on maksanut 300 000 markkaa eikä yhtään yksittäistä suurta lahjoittajaa. Sen takia mielestäni tälläkin versiolla laista voidaan lähteä liikkeelle, vaikka jakamisen ongelma on ilmeinen.

38 **Oikeusministeri Johannes Koskinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Petri Salolle kokeneena poliisimiehenä on tuttu lakien, erityisesti rikoslainsäädännön, ennalta estävä merkitys. Tästähän on kysymys, että ennalta estettäisiin sellaisten hankalien ja ikävien, demokratian kannalta vaarallistenkin lieveilmiöiden syntyminen, sitä ainakin hidastettaisiin.

Toiseksi kysymykseen, mitä tehdään vaalikauden aikana kootun rahoituksen suhteen: tuossahan on kaksi puolta. Siinä ilmoitetaan koko kampanja, kuinka paljon käytetään rahaa. Siihen pitää koota myös ne menneinä vuosina kootut varat, olipa ne sitten koottu itselle tai tukiryhmälle tai tulevatpa ne puolueyhdistyksen kautta. Esimerkiksi puolueyhdistyksen kokoaman rahoituksen osalta tulee näkyviin puolueyhdistyksen ilmoittama rahasumma. Siihen, että siitä mentäisiin vielä vaihe tai kaksi vaihetta eteenpäin, miten se kokoaa varoja, siihen ei ole katsottu olevan edellytyksiä. Tämä on se vaalirahoituksen avoimuuden vaihe, johon on katsottu olevan realistisia mahdollisuuksia ja joka kuitenkin nykytilanteeseen verrattuna tuo selvästi paremmat ja selkeämmät pelisäännöt.

39 **Eero Akaan-Penttilä /kok:** Arvoisa puhemies! On tietysti selvää, että kun eduskunta on aikanaan vuonna 98 hyväksynyt lausuman, jossa

se aivan sanatarkasti sanoo, että se edellyttää että "hallitus kiireellisesti valmistelee vaalirahoituksen avoimuuden lisäämiseksi tarvittavat lainsäädännön muutokset", niin töihin ryhdytään. Siinä mielessä, niin kuin moni edustaja täällä on todennutkin, hyvin nopeasti on myöskin valiokunta antanut tästä oman kantansa. Mielihyvin esitän muutamia näkökohtia tähän sen lisäksi.

Minusta on mielenkiintoista, että avoimuus ja läpinäkyvyys ovat ne pääasialliset termit, joilla tässä mennään eteenpäin. Sen lisäksi puhutaan myös tarkoituksenmukaisuusasioista ja halutaan kaikki rahaan liittyvät summat mahdollisimman alhaisiksi. Miksi näin tehdään? Se oikeastaan enemmän tässä salissa on verbaliikan varassa. Se ei oikeastaan ole paperiperusteluissa, ei ainakaan kattavasti, niin kuin olisin halunnut tai olettanut, että meidän arvokas laitoksemme tekisi tämän asian. On oletettu, että se vaikuttaa positiivisella tavalla. Osa on olettanut, että se vaikuttaa negatiivisella tavalla. Minusta on aika mielenkiintoista, että esimerkiksi kaikkea sitä tutkimusta, mitä vaalikäyttäytymisestä Suomessa on tehty, ei käsittääkseni ole tässä ollenkaan käytetty hyväksi, mihin suuntaan mennään, kun näiltä pohjilta lähdetään.

Kukaanhan meistä ei avoimuutta eikä läpinäkyvyyttä vastusta. En ole ainakaan täällä kuullut kenenkään näin sanovan. Ilman muuta on jotenkin oletettu myöskin, että talkootyö on maksutonta. Minullakin on ollut se käsitys tähän asti, mutta nämä ovat kaikki määritelmäasioita, miten lainsäädännön tasolla nämä jäävät käsittelemättä. Samaten vapaa kansalaisaktiivisuus on erittäin hyvä asia. En minä tiedä, voiko se olla vihreän liikkeen omaisuutta pelkästään. Oli tai ei, kyllä silläkin kai herkästi on jokin hintansa. Kyllä minä luulen, että joku viranomainen keksii sillekin oman määritelmänsä. Lisääkö tämä tosiaan uskottavuutta ja lisääkö se äänestysaktiivisuutta? Rohkenen kyllä epäillä näitäkin seikkoja.

Tästä tulen sellaiseen välidiagnoosiin asiassa, että olen niiden edustajien takana, jotka — eniten ehkä edustajat Hemmilä ja Karpio — ovat käyttäneet tähän liittyviä puheenvuoroja. Muun muassa ed. Leppäsen puheenvuorossa oli osittain samoja ajatuksia, ja kyllä minä ainakin rohkenen sanoa, että tässä on hyvin paljon hurskastelun makua koko asiassa. Vähän meidän politiikkamme kuuluisiin lillukanvarsiin olemme tässä kuitenkin eräässä mielessä sotkeutuneet. Tämä on iso, erittäin monimutkainen asia, niin kuin olemme kuulleet.

Minua jäi vähän tässä keskustelussa vaivaamaan muun muassa se, että valiokunnan useammat jäsenet ovat sanoneet, että olisimme voineet tehdä tässä myös hylkäävän päätöksen ja päätyä pelkästään poliittisiin sopimuksiin. Jäin kyllä miettimään, miksi näin ei tosiaan tehty tässä vaiheessa välipäätöksenä ja ehkä valmisteltu tätä vähän toisella tavalla lisää. Valiokunnan kuulemisessa on ollut yhdeksän erittäin ansioitunutta politiikan asiantuntijaa. Minä en kuulu siihen valiokuntaan, niin etten tiedä, mitä he ovat siellä puhuneet, mutta oletan, että he tosiaan ovat oman reppunsa avanneet asialle. Sillä lailla asiallinen keskustelu varmasti on käynyt hyvin.

Mutta kaikki vaalit on käsitelty yhtä aikaa: kunnallisvaalit, eduskuntavaalit, EU-vaalit, myös presidentinvaalit, ihan niin kuin ne olisivat saman arvoisia ja taloudellisesti niihin menisi saman verran rahaa, yhtä vähän tai yhtä paljon, että kosketeltaisiin samanlaisia sidonnaisuuksia, uskottavuusasioita ja muita. Minua jäi se vähän mietityttämään.

Sitten äänestäjän puoli. Kun tekstissä ihan selvästi sanotaan, että kunkin yksittäisen ulkopuolisen tuen arvo ja sen antaja tulee ilmoittaa ja sitten on markkamäärät perässä, kyllä minä julkisesti kehtaan kysyä sitä, miten suomalaiset ymmärtävät tämän. Miten sen ymmärtää suomalainen yrittäjä pienellä paikkakunnalla tai isolla paikkakunnalla, miten tavallinen äänestäjä ymmärtää sen? Kuinka salassa hänen lahjoituksensa on, jos sovitaan kahden kesken, että se on selvästi näiden markkamäärien alapuolella, kun kuitenkin on jokin ihmeellinen lista oikeusministeriössä? Kyllä minä pelkään, että tämä sellaisia säveliä kaikesta huolimatta soittaa, että tulemme näkemään aika lailla suurempia vaikeuksia vaalikentillä, kun tähän astikin on ollut vaikeata näiden asioiden rehellinen esiinotto.

Mutta, arvoisa puhemies, minusta kaikkein mielenkiintoisin piirre tässä on ehkä se, joka koskee epäterveitä sidonnaisuuksia. Me olemme kuulleet sen jo oikeusministerin suusta, valiokunnan puheenjohtajan suusta ja monen muun edustajan suusta, että sehän olisi ollut tämän lainsäädännön pääasia. Miten meillä Suomessa on nyt mahdollista se, että yhdeksän huippuasiantuntijaa käy perustuslakivaliokunnassa puhumassa asiasta ensimmäistä kertaa — meillä on siihen tietyt EU-paineet, tietyt maailmalta tule-

vat paineet — ja siinä keskustelussa ei mitenkään mietitä, minkälaiset sidonnaisuudet kohdistuvat presidentinvaaleihin, siihen henkilöön, joka valitaan meille presidentiksi? Jos hänelle joku antaa ison summan rahaa, mitä se merkitsee verrattuna johonkuhun, joka tulee valikoitua vaalien jälkeen valtioneuvoston jäseneksi tai istuu täällä salissa ensimmäisen kauden kansanedustajana tai vaikka viidennen kauden, mutta rivikansanedustajana? Minun ajatusmaailmassani puhutaan aivan eri tason sidonnaisuuksista ja myös aivan eri tason mahdollisuuksista.

Minä en oikein ymmärrä, mitä tavallinen rivikansanedustaja tässä joukkuepelissä voi tehdä eri lailla riippuen siitä, onko hän on saanut enemmän tai vähemmän rahaa joltain suunnalta. Se ei ole kerta kaikkiaan selvinnyt minulle ollenkaan. Te monet viisaammat olette jo puhuneet hyvin paljon samasta asiasta. Eihän tämä mikään vakava tilanne ole, me voimme tähän palata, mutta hivenen pahoillani olen siitä, että valiokunta ei lausumansa loppuun aivan erillisenä päätöksenä ottanut jotain seurantaan kuuluvaa mainintaa, että olisi katsottu, miten esimerkiksi syksyn kunnallisvaalien jälkeinen tämän lain määräämä tapa toteutuu, miten paljon se lisää byrokratiaa ja mahdollisesti kaikkia muitakin asioita. Sen jälkeen olisi tehty uudenlainen tarkastelu tässä meidän istuntosalissamme ja uusi kierros perustuslakivaliokunnassa ja ehkäpä, rouva puhemies, samoille professoreille juuri samat kysymykset ja sitten olisi menty eteenpäin asian tiimoilta.

[40] **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Akaan-Penttilä esitti hyvin olennaisia kysymyksiä, ja niihin tämä paperi, jota nyt käsittelemme, ei anna vastauksia, mutta olen ymmärtänyt, että ei sen tarkoituskaan ole antaa kaikkiin käytännön kysymyksiin vastauksia. Tässähän on mitä ilmeisimmin olemassa käytännön taso ja periaatteen taso. Periaatteen tasolla voimme kovin yksimielisesti asiaa varmasti käsitellä, mutta kun siirrymme asian käytäntöön, päädymme puhumaan jopa julkimoista, niin kuin eräässä puheenvuorossa puhuttiin. Oman messunsa väärti tietysti sekin. Julkisuuttakin on nimittäin vähintään kahta lajia: sellaista, joka nostaa, ja luultavasti vielä enemmän sellaista, joka laskee, niin että julkisuuskysymystäkään ei voida kategorioida ihan täysin.

Miksi tätä on ryhdytty laatimaan? Yksinkertaisesti siksi, että asia on kirjattu hallitusohjelmaan. Miksi tätä on pitänyt laatia nyt tälläkin kiireellä, kiire tässä vähän suhteellisena käsitteenä? Euroopan unionista on tulemassa säädöksiä, jotka tulevat vaikuttamaan myös siihen, mitä me täällä teemme. Minä näen niin, että tämä on suojanokitus tulevaa eurooppalaista säädöskokoelmaa vastaan. Me ilmaisemme Suomesta käsin, että meillä ovat asiat niin sanotusti hallinnassa, me olemme tätä pohtineet, me asiaa kehittelemme. Itse asiassa valiokunta perusteluinaan toteaa ikään kuin vastauksen siihen paineeseen, mikä on olemassa. Tämä esitys rakentuu kaiken kaikkiaan melko kevyen sääntelyn varaan, mikä onkin sovelias lähtökohta tämäntapaisessa kokonaan uudessa lainsäädännössä. Vaalitoimintaan osallistuminen on paljolti sellaista vapaata kansalaisaktiivisuutta, jota ei pidä pyrkiä liiaksi ohjaamaan säännöksin.

Arvoisa rouva puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron alun perin ed. Braxin puheenvuoron johdosta, kun hän kertoi käynnistään Yhdysvalloissa Capitol Hillillä, jossa hänelle kerrottiin, että itse asiassa koko duuni siellä, työ siellä on sitä, että täytyy soitella saadakseen rahaa seuraavia vaaleja varten eikä sitä saa edes tehdä omasta virkapuhelimestaan vaan täytyy mennä matkan päähän puhumaan näistä asioista.

Se pitää vallan hyvin paikkansa, minkä hän kertoi. Olen itsekin Yhdysvalloissa tästä asiasta ollut jonkin verran keskusteluissa mukana, ja nyt täytyy kysyä tietenkin, onko tämä lainsäädäntö vastaus tähän pulmaan, jonka ed. Brax kertoi. Toivon, että se on, mutta pelkään pahoin, että se ei ole. Kuta enemmän tätä problematiikkaa avaa, sitä enemmän nousee esiin uusia pulmia, uusia ongelmia. Lopullisia vastauksia asiaan ei varmasti milloinkaan tule.

Vielä loppuun, arvoisa rouva puhemies, ed. Braxille, kun hänen nimensä mainitsin. Minä sain sieltä Amerikasta hiukan toisenlaisen käsityksen kuin ed. Brax, joka sanoi, että nyt on viimeinen hetki tehdä tällaista lainsäädäntöä. Minä sain sieltä sen käsityksen, että he olivat pikemminkin sitä mieltä, että älkää ihmeessä ryhtykö tällaiseen lainsäädäntöön, koska tämä johtaa yhä uusiin ja uusiin ongelmiin, jotka ovat mahdottomia ratkaista.

[41] **Tuija Brax /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme olleet eri Amerikan-matkalla. Minun matkallani oli monta todistajaa. Me olimme perustuslakivaliokunnan kans-

sa. Nämä ongelmat tulivat esiin, mutta myös se, että sitten kun ovat päässeet jo niin pitkälle asiat kuin Amerikassa, ei tule onnistumaan enää sääntely millään tavalla. Ihan varmasti tässä voi käydä huonosti. Toivon, että ed. Kekkonen ei ole oikeassa siinä, ettei tämä auta vaalien ja rahan linkin kasvamiseen. Mutta uskoisin, että tämä on aito yritys.

Varsinkin jos ajatellaan eurovaaleja, mielestäni kansalaiset jo viime eurovaaleissa rupesivat kyselemään tv-mainonnan rahoitusta, valtavien kampanjoiden rahoitusta. Oma kosketuspintani on ollut semmoinen, että monille äänestäjille siitä on tullut yksi kriteeri, että jos rahoitus taikka mainonta on ollut todella suurta, syntyy jo semmoinen vastarinta, että hän ei olekaan minun ehdokkaani. Näin reagoivat jotkut äänestäjät. Toiset saattavat reagoida juuri toisin päin. Joidenkuiden arvojen mukaista voi olla, että siinä on minun ehdokkaani, hänellä on näköjään hyviä suhteita ja paljon kannattajia. Se on äänestäjän asia, mutta selvästi monia äänestäjiä kiinnostaa tämä asia, ja tämä lakiesitys, kun se hyväksytään, tulee helpottamaan äänestäjien tiedonsaantia.

42 **Klaus Bremer /r:** Arvoisa rouva puhemies! Minä kuuluin aikanaan ed. Krohnin aloitteen allekirjoittajiin. Minusta tässä oli erittäin hyvä tavoite, ja tällä lakiesityksellä kin on erittäin vilpitön ja hyvä tavoite, mutta tulos on kovin huono. Mielestäni tässä on pelättävissä, että tämä laki, jos se hyväksytään, kääntyy eduskunnan arvovaltaa vastaan. Ei pitäisi säätää lakeja, joita ei voida alkuunkaan valvoa. Tätä ei voida valvoa alkuunkaan. Tämä on hyväntahtoinen mutta mielestäni totuutta täydellisesti vieroksuva laki, ja luokittelen sen samaan kategoriaan kuin aikanaan esimerkiksi niin kutsuttu limuviinalaki, samoin pelastusliivilaki, prostituutiokielto. Ne ovat hellyttäviä yrityksiä, mutta huonolla osaamisella tehdään niitä, ja tietysti on toisinaan täysin mahdotonta saavuttaa tulos, jota kauniisti tavoitellaan.

Minusta tämä lakiesitys todistaa jo vanhan kiusallisen totuuden eduskunnasta, että sillä ei ole harmaata hajua elinkeinoelämän eikä myöskään edunvalvontajärjestöjen lainalaisuuksista ja arkitoiminnan realiteeteista. Eduskunta pyrkii tuomaan avoimuutta eli rehellisyyttä ja moraalista selkärankaa äänestäjien nähtäväksi. Mutta jos todellakin eduskunta olisi moraalisesti ja toiminnallisesti niin korkeatasoinen kuin tällä lailla halutaan, se mielestäni ensimmäisenä kyseenalaistaisi muun muassa kansanedustajien jäsenyyden valtionyhtiöiden ja niihin verrattavien yritysten hallintoneuvostoissa ja tietysti poistaisi poliittiset virkanimitykset jne. jne.

Vitsiksi tämän lain osoittaa jo lain rikkomisesta määrätty seuraamus. Se on poliittinen vastuu. Tuskin voidaan kieltää sitä, että kansan suussa nauretuimpia pilkkavitsejä on tämä niin kutsuttu poliittinen vastuu valitettavasti meidän kaikkien kannalta.

Vitsiksi tämän lain tekee ilmoitusvelvollisuuden raja 10 000 ja 20 000 markkaa samalla, kun laki suorastaan kieltää näitä raja-arvoja alittavien tukien antajien ilmoittamisen.

Vitsiksi lain tekee tosiasia, että satojenkintuhansien markkojen arvoinen tuki voidaan pukea ja piilottaa kovin moniin muihin muotoihin kuin alkeelliseen setelirahan lahjoittamiseen. Vain yksi esimerkki tästä tulee heti mieleen: Ilta-Sanomien näkyvä pylväsmainonta ennen edellisiä eduskuntavaaleja, joissa muun muassa ed. Zyskowicz esiintyi ja puki kaupunkikuvaa hyvin näyttävästi. Se oli näennäisesti puettu Ilta-Sanomien mainokseksi. Tämä on vain yksi esimerkki. En halua tällä leimata suinkaan ed. Zyskowiczia vaan antaa vain esimerkin siitä, kuinka monella eri tavalla voidaan tukea vaalityötä ilman, että siitä syntyisi minkäänlaista ilmoitusvelvollisuutta.

Tässä tarkoitus on hyvä ja tavoite on kiitettävä mutta tulos on todella harrastelijatasoa ja taas uusi pilkkalaulujen kohde kansan parissa. Mielestäni ei näin hatarasti ja osaamattomasti kyhättyä lakia pitäisi tuoda eduskunnalle saati hyväksyä eduskunnassa. Tästä kehittyy vain uusi piilotukijärjestelmä kaikkine lonkeroineen.

43 **Tuija Brax /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kahteen asiaan lyhyesti. Ensinnäkin ed. Bremer mainitsi prostituutiokiellon. Semmoista kieltoa ei ole eikä ole tullutkaan. Kaikki keskustelu on ollut julkisen ja häiritsevän prostituution kieltämisestä.

Sitten hän mainitsi ed. Zyskowiczin ja Ilta-Sanomat. Tämä ja monet muut julkisuuden esimerkit ovat olleet esillä, mutta siinä varmasti asian jokainen näki eikä se ollut millään tavalla salaista. Linkki Ilta-Sanomiin oli aivan selvä, eikä äänestäjiltä pyritty mitenkään mitään salaamaan. Sen takia siinä on mielestäni aivan eri asiasta

kyse kuin vaalirahoituksen salaa antamisesta tai epäselvästä linkistä.

44 **Klaus Bremer /r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En tiedä, halusiko ed. Brax tahallaan ymmärtää tämän väärin. Minusta on vähän kiusallista ottaa tällainen yksittäinen esimerkki kuin Ilta-Sanomien mainonta, mutta voidaanhan kansanedustajaehdokas, valtuustovaalien ehdokas tuoda monella tavalla julkisuuteen positiivisessa mielessä sillä lailla puettuna ja taloudellisesti puettuna, että ei voida väittää, että se olisi tämän edustajan henkilökohtaista vaalimainontaa, kun yritys hyödyntää sitä omaan kaupalliseen toimintaansa.

45 **Tuija Brax /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästäkin oli puhetta muun muassa perustuslakivaliokunnassa, ja on selvää, että kytkökset lehtiin tai se, että ylipäänsä miellyttää julkisuuden tahoja niin paljon, että saa paljon julkisuutta, ovat merkittävä osa de facto vaalitoimintaa. Jos sattuu vaalien alla pääsemään esimerkiksi televisioon, summa on oikeasti, jos se rahaksi muutetaan, ehkä yli satojatuhansia tai peräti miljoonia. Todettiin, että sen ongelman edessä lainsäädäntö on toistaiseksi voimaton, ja jos ed. Bremer keksii ratkaisun siihen, miten eriteltäisiin tätä niin sanottua ilmaista julkisuutta tai hyviä suhteita, voitaisiin kehittää tätä lakia eteenpäin. Toistaiseksi ei ole keksitty muuta kuin ehkä se, että viime puolen vuoden ajalta pitää listata näyttävät jutut ja yhteismainoskampanjat, mutta siihen ei löytynyt poliittista tahtoa lähteä.

46 **Klaus Bremer /r** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Me puhumme ed. Braxin kanssa samasta veteen piirretystä viivasta. Toivoisin, että tässä tapauksessa myöskin nähtäisiin, että hallituksen esitys tässä muodossa antaa mahdollisuuden piirtää veteen viiva.

47 **Jouni Lehtimäki /kok:** Rouva puhemies! Kuten ilmi on käynyt, perustuslakivaliokunta oli mietinnössään yksimielinen mutta valiokunnassa kuitenkin käytiin keskustelua monestakin kohdasta. Niin kuin ed. Bremer mainitsi, poliittisen vastuun käsite on myöskin asia, jonka allekirjoittanut piti esillä valiokunnassa. Olisin myöskin halunnut nähdä sen, että tähän lakiin liittyy jokin sanktio.

Lähden nimittäin siitä, että niille, jotka tulevat valittua ja joutuvat tämän velvollisuuden alle, varmasti riittää poliittinen vastuu. He ilmoittavat tukensa. Mutta ongelmana tulevat olemaan aiheettomat ilmoitukset, kilpailijat, naapurit, jotka haluavat leimata ehdokkaan sillä, että tämä on saanut tukia, ihan mustamaalausmielessä. Kun tähän lakiin ei minkäänlaista sanktiota liity, niillä, joilla on velvollisuus ilmoittaa, ei ole myöskään mitään oikeussuojakeinoa puuttua tähän asiaan. Kyse ei ole kunnianloukkauksesta, kun ei ole sakkorangaistusta. Olisin halunnut nähdä, että siinä on sakko mukana, koska silloin kyse olisi perättömästä ilmiannosta. Valiokunta kuitenkin katsoo, että kun lähdetään liikkeelle tällä lailla, tähänkin asiaan voidaan palata myöhemmin.

Ed. P. Salo ja moni muukin heitti kysymyksen, minkä takia tämä laki loppujen lopuksi ollaan säätämässä. Kai vastaus siihen kysymykseen on se, että kun tällä hetkellä on aika voimakas julkinen paine siihen suuntaan, että tuki pitää ilmoittaa, jos tämä laki nyt jätettäisiin säätämättä, heräisi epäilys siitä, onko meillä jotain salattavaa. Ainakaan allekirjoittanut ei halunnut tällaista riskiä ottaa, vaan on parempi lähteä liikkeelle hiukan huonommallakin lailla ja tarkentaa sitä tulevaisuudessa niittenkin kysymysten kohdalla, joita täälläkin on esiin tullut, ja katsoa, miten laki toimii.

48 **Johannes Leppänen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ed. Lehtimäki sanoi, me pitkään harkitsimme sanktiomahdollisuuden käyttöönottoa. Aivan kuten ed. Bremerkin sanoi, asian tekee tietysti naurettavaksi, kun on poliittinen vastuu. En tiedä, mistä syystä poliittinen vastuu -sanonta on saanut tämän kaltaisen sisällön, ei tietysti vähiten meistä johtuen.

Mitä ed. Lehtimäen esille ottamaan ajatukseen tulee, päädyimme siihen, että sanktiota ei esitetä, kuten hallituskin oli tämän asian ratkaissut. Nimittäin se saattaisi johtaa siihen, että kun määrätään hallinnollinen sakko ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä ja sitten jatketaan menettelyä, siellä saattaa tulla muuntotuomioita, ja mistä se katkaistaan sitten? Perusajatuksena on se, että näitä asioita ei ruvettaisi tuomioistuinkäsittelyssä ratkomaan vaan että se olisi tällainen poliittis-moraalinen kysymys. Sen vuoksi päädyttiin tähän. Kuten ed. Lehtimäki sanoi, aika tietysti näyttää, mihin tämä johtaa. Tämä salihan

voi säätää tulevaisuudessa senkin. Mutta ehkä siinä yhteydessä on tehtävä isompiakin remontteja, toivottavasti ei nyt lähimpiin 20 vuoteen kuitenkaan.

[49] **Unto Valpas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt esillä oleva lakiesitys on selvä parannus nykytilanteeseen, koska se lisää avoimuutta vaalirahoitusasioissa. Tämän jälkeen jää vielä varmasti joukko erilaisia ongelmia, joita voidaan tarvittaessa myöhemmin korjata. Eräs sellainen asia voi olla, että kaikkia vaaleja käsitellään samoin pelisäännöin. Samoin lain valvonta voi olla myöskin ongelma. Ensi syksyn kunnallisvaalien jälkeen osaamme jo kuitenkin paremmin arvioida, onko tämä laki onnistunut.

Monissa puheenvuoroissa on tuotu esille näkemys, että koko lakiesitystä ei olisi pitänyt tehdäkään. Näiden näkemysten mukaan puolueet voisivat keskenään sopia vaalirahoituksen ilmoittamisesta. Tällainen vapaaehtoisuuteen perustuva avoimuus olisi periaatteessa hyvä. Puolueita on kuitenkin hyvin erilaisia; samoin rahoituslähteet ovat erilaiset eri puolueilla. Ongelmaksi olisi tällä järjestelmällä mahdollisesti tullut se, ilmoittavatko kaikki puolueet samalla tavoin ja yhtä avoimesti rahoituksestaan. Kiistoja voisi syntyä paljonkin.

Tässä mielessä nyt esitetty ratkaisu on hyväksyttävissä, koska parempaakaan esitystä emme taida saada täällä ainakaan yksimielisesti aikaan. Kansalaiset kyllä toivovat, että jotain tehdään vaalirahoituksen julkisuuden parantamiseksi. Tätä näkökulmaa ajatellen olemme etenemässä oikeaan suuntaan tällä lakiesityksellä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

Ensimmäinen varapuhemies: Kaksi minuuttia on täynnä! Jos haluatte jatkaa, niin puhujakorokkeelta.

[50] **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Alkuun esimerkki siitä, miten läpinäkyvää tämmöinen vaalirahoitus voi olla: tarina tuolta kuppilan puolelta muutamat vaalit sitten. Olimme istumassa pöydän ääressä. Silloinen varapuhemies Pesälä oli oikealla puolella, ja Ilta-Sanomien toimittaja Pekka Ervasti tuli kysymään Pesälältä, paljonko Pesälä on varannut vaaleihin rahoitusta, Pesälä vastasi, että alustavasti kuussattoutuhatta. Siihen Ervasti vähän häkeltyneenä, että vaikuttaa runsaanlaiselta. Ja siihen Pesälä välittömästi vastasi, että tämä ei ookkaa mittään ykslehmäsen hommaa. Niin se vaalirahoituskeskustelu siinä yhteydessä loppui siihen paikkaan — äärimmäisellä läpinäkyvyydellä ja reippaudella jnp.

Minusta tämä tapaus, jota olin todistamassa, kaikessa hauskuudessaan kuvaa sen perimmäisen ytimen, mihin saakka tämän laatuisella lainsäädännöllä voidaan yltää. Nimittäin se kertoo juuri sen, kuinka äärimmäisen oikea on tämä hallituksen esityksen ja perustuslakivaliokunnan hyväksymä rajaus, poliittisen vastuun mukainen rajaus niin, että siinä on jotakin eräällä tavalla ohjeeksi ja rajaksi sanottu, ja silloin se kaikki muu toimii julkisuuden kautta. Sitä ei käsitellä tuomioistuimessa. Sitä ei käsitellä vaalien jälkeen tuomioistuimessa, vaan se käsitellään juuri siinä tilanteessa, siis vain siinä, koska tämähän on vain kansalaisia varten, jotta demokratia toteutuisi ja jotta lahjontaepäilykset olisivat pois laskuista jnp.

Silloin kaikki ne epäilykset, jotka erittäin eritellen ed. Akaan-Penttilä muun muassa tässä toi esille, ovat sinänsä relevantteja. Mutta ne ovat, aivan oikein, julkisuusrelevantteja myös. Ne ovat siis juuri julkisuusrelevantteja sillä tavalla, että juuri näihin asioihin voidaan julkisessa kansalaiskeskustelussa, läpinäkyvässä keskustelussa, kiinnittää huomiota ja jokainen antaa niille sen arvon ja juuri sillä tavalla kuin ed. Brax eräässä vastauspuheenvuorossaan totesi. Eli toisille äänestäjille nämä ovat plussaa ja toisten kannalta miinusta. Miten ihmeellä tällainen asia voitaisiin tuomioistuimessa ratkaista? Sehän on mahdoton asia. Toisin sanoen se jättääkin todellisen vallan äänestäjälle ja niin sanottuun poliittiseen vastuuseen, poliittiseen keskusteluun.

Arvoisa puhemies! On vielä niin, että niin sanottu moraalikäsitys yhteiskunnassa muuttuu ajassa. Siinä kaikkein pahinta yleensä on se, että tahtoo olla niin, että jossakin aina saavutetaan eräänlainen kulminaatiopiste, ja siitä ruvetaan liisimään kehnompaan suuntaan. Tieteessä sama asia sanotaan niin, että kysymys on pahojen tapojen ritualisoitumisesta, aika hieno sanonta muu-

ten, mutta tieteellisesti hyvin täsmällinen lausahdus.

Arvoisa puhemies! Tässä katsannossa hallitus ja perustuslakivaliokunta ovat osuneet aivan oikeaan.

51 **Klaus Bremer /r:** Arvoisa rouva puhemies! Hämmästystä herättää tässä keskustelussa aika usein kuultu kanta, että laki pitäisi säätää, koska se täyttää hallitusohjelman lupauksen tai koska se on alkua hyvälle tarkoitukselle, jota myöhemmin voidaan korjata ja parantaa. Tämä on kyllä todella hämmästyttävä perustelu, kun ollaan säätämässä lakia.

Ihminen, yritys, yhteisö, mikä tahansa, joka kerran menettää arvostuksensa, kunniansa, ei saa sitä takaisin millään, vaikka kuinka hyväksi muuttuisi. Se on todella taikatempun takana. Mielestäni laki on vakava asia. Se on liian vakava asia leikin kohteeksi, sellaisen kevytmielisen leikin kohteeksi, josta nähdään, että asia tulee menettämään arvostuksensa heti alussa ja sitten jälkeenpäin yritetään korjata ja parantaa. Ei sellaista lähtökohtaa saisi olla lain säätämisessä.

52 **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty melkein kaikki läpi, mitä tähän asiaan liittyy, eri näkökulmista. Mutta jatkoksi yksi asia, joka on unohtunut ja jolla en halua millään tavalla kyseenalaistaa esitystä. Ehkä tämä on ääneen lausuttu kysymys: Onko muuan seikka ollut esillä valiokunnassa tai lakia valmisteltaessa?

Ei siitä ole kovin monta vuotta, kun suurimmat otsikot syntyivät siitä, että vaalirahaa oli tullut maan rajojen ulkopuolelta. Yksilöimättä sen tarkemmin, mistä sitä tuli, avautuvat arkistot alkavat jo kertoa siitä, kuinka paljon sitä tuli. Se koettiin hyvin loukkaavana, itse asiassa jopa kansallista riippumattomuutta koskevana asiana, joka aiheutti ei kovin julkista keskustelua tuolloin, mutta sellaista keskustelua, joka oli yllättävän laajaa, ilman että se välttämättä meni aina otsikoihin.

Tämä ääneenajatteluni päätyy oikeastaan juuri siihen, oliko valiokunnassa kansainvälisen rahan mukanaoloa noteerattu millään tavoin, ja jos oli, niin pidettiinkö sitä EU:n oloissa minkäänlaisena vaarana vai ei? Aiempina vuosina sitä pidettiin todellisena vaarana. Sitä pidettiin jopa vaikuttamisyrityksenä, ihan julkeana vaikuttamisyrityksenä, isänmaan asioihin.

Arvoisa rouva puhemies! Ihan loppuun toivon, että ed. Brax ei tulkinnut minua äskettäin väärin. En lainkaan epäillyt, etteikö hän ollut käynyt juuri niitä keskusteluja, joita hän oli käynyt, ja tulkinnut ne aivan oikein. Minä vain halusin sanoa, että kun minä olen vastaavassa paikassa Yhdysvalloissa käynyt keskusteluja, niin se näkökulma oli hiukan toisenlainen, jonka minä sieltä aistin, kuin se, mikä ed. Braxilla oli.

53 **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Bremerin puheenvuoron johdosta minulle tulee sellainen vaikutelma, että me olemme kyllä ed. Bremerin kanssa nyt eri valtioissa ehdokkaina ihan selvästi. On semmoinen Bremer-valtio, jossa hän on ehdokkaana ja erään semmoisen Bremer-valtion arkitodellisuudessa ja arkisääntöjen vallassa jnp. Sitten on joku toinen valtio, jota me kutsumme tällä kertaa Suomeksi, ja siellä on kaikki pikkuisen toisin. Silloin tietysti voivat olla, kun ne asiat projisoidaan kahteen aivan eri maailmaan, lopputulokset ja johtopäätöksetkin aivan tykkänään toisenlaisia.

54 **Tuija Brax /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin tämän jo ennen kuin ed. Kekkonen vielä minulle selitti. Todellakaan en ymmärtänyt väärin ja vastasin varmasti liian kovasti. Mielestäni ed. Kekkosen Amerikan-matkan selvitykset olivat asiallisia ja sinänsä mielenkiintoisia.

Sen sijaan alun perin halusin vastata ed. Kekkosen kysymyksiin ulkomaalaisesta rahasta. Sillä tavalla valiokuntakeskustelussa ainakin asiaa sivuttiin, että monissa puheenvuoroissa tuli esille muun muassa se, että jos ei julkisuutta ole, niin taustallahan saattaa olla esimerkiksi rahanpesurahaa, joka usein on kansainvälistä.

Mutta taas sinne Amerikan-matkalle: Nykyisessä globalisoituvassa taloudessa rahan isänmaan tunnistaminen esimerkiksi monikansallisten yritysten tai muiden näkökulmasta on kyllä todella vaikea juridinen kysymys, ja jos katsotaan Amerikan viimeisiä vaalirahoitusskandaaleja, joita siellä on ollut kyllä koko ajan, niin ne kai aika pitkälle liittyvät juuri tähän kysymykseen, onko rahalla isänmaata ja voiko sen muuttaa. Mutta tietysti kun puhutaan niin suurista summista kuin mihin ymmärsin ed. Kekkosen viittaavan menneiltä ajoilta — nehän käsittääkseni olivat isoja summia — ne ylittyisivät kyllä tässä

laissa, ja silloin äänestäjien pitäisi saada tietää rahan alkuperä, jos se rehellisesti tunnustetaan.

55 **Johannes Leppänen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös ed. Kekkoselle vastauksena kysymykseen ulkolaisesta rahasta: Me emme asiantuntijakuulemisessa varsinaisesti tämän aiheen ympäriltä kuulleet esimerkiksi poliisia tai muuta tällaista, mutta eräät asiantuntijat viittasivat kyllä lausunnoissaan tähän, ja heidän käsityksensä on se, että vuosikymmeniä sitten tämä oli varsin yleistä mutta se on tänä päivänä taakse jäänyttä elämää.

Jotkut asiantuntijat sanoivat senkin, että tuskin koskaan suomalaisessa poliittisessa elämässä on ollut niin pientä salaperäisen vaalirahoituksen pelkoa kuin tänä päivänä. Se on mielenkiintoinen lausuma. Voisi ajatella niin, että silloin juuri tämän lainsäädännön tekeminen on hyvä, koska ongelma on pieni. Silloin kun ongelma on suuri ja tehdään lainsäädäntöä, se saattaa ohjautua niin ongelmakeskeiseksi, että sillä vastataan vääriin kysymyksiin. Tämäkin ehkä puoltaa tämän ratkaisun tekoa tällä kertaa juuri tässä yhteydessä.

56 **Klaus Bremer /r** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun minä sanoin, että laki on vakava asia eikä sitä saisi pilkata eikä asettaa pilkan kohteeksi, ed. Pulliainen vastaa sanomalla, että me olemme eri valtioista, minä olen Bremer-valtiosta, Pulliainen on Suomesta. Millä tavalla tämä vastauspuheenvuoro liittyy mihinkään, mitä minä sanoin? Minä toivoisin, ed. Pulliainen, että te jollain tavalla kertoisitte minulle, mikä oli siinä minun puheessani sellaista, mikä ei liittynyt Suomeen millään tavalla tai ei ollut relevanttia Pulliainen-valtiossa.

57 **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Mielelläni vastaan ed. Bremerille: Siis sillä tavalla puheenvuoroni liittyy asiaan, että ed. Bremer näkee suomalaisessa yhteiskunnassa minun arviointini mukaan sellaisia toimintamalleja, joihinka juuri niillä perusteilla, jotka puheenvuorossani sanoin, ei ole relevanttia vastata lainsäädännöllä, sanktioidulla lainsäädännöllä, juuri niistä syistä, jotka varsinaisessa puheenvuorossani totesin.

58 **Klaus Bremer /r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä ed. Pulliaisen koko huomautuksessa ei ollut paljonkaan relevanttia, kun hän viittaa seuraamuksiin. Totesin, että seuraamukset tässä on määritelty poliittiseksi vastuuksi. Ed. Pulliainen on ollut paljon kauemmin mukana täällä muodostamassa sitä poliittista vastuuta, jolle valitettavasti hymähdellään kansan parissa, ja sitä mahdollisuutta ei pitäisi antaa, ei tälläkään lailla.

59 **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on varmasti sen väärtti asia, että vielä yksi kierros on paikallaan.

Siis juuri sillä tavalla puheeni liittyy asiaan — minä yritin tuolta edestä sanoa, arvoisa ed. Bremer — sillä tavalla, että te olitte lähtökohtaisesti samaa mieltä silloin aikoinaan. Mutta nyt kun on ajatellut sitä keskustelua, jota on käyty, niin viemällä ääripisteeseen kaikki ne näkökohdat, jotka te toitte tuolta edestä puhuessanne esille, viemällä ne lainsäädäntöön luodaan sellainen järjestely, joka ei ole enää siinä poliittisessa keskustelussa mukana, jossa tämä lainsäädäntö on relevanttia. Se on se ero.

60 **Petri Salo /kok:** Arvoisa puhemies! Täällä herätettiin ed. Kekkosen toimesta kysymys siitä, käsittelikö perustuslakivaliokunta kansainvälistä rahaa. En muista, että ainakaan niissä kokouksissa, joissa olin paikalla, olisi käyty mitään laajempaa keskustelua rahanpesusta ja kansainvälisestä rahasta, enkä muista myöskään, että olisi käyty suurista kansallisistakaan rahoituksista, jotka voidaan ohjata esimerkiksi puolueelle. Muistan tuolta takapenkiltä yhden kollegan, joka aikoinaan tutki tarveasuntoja ja muita rakennusliikkeitten kytkentöjä puolueisiin. Tämän tyyppistä keskustelua siellä ei käyty. Ehkä sitä tässäkin yhteydessä voitaisiin jotenkin käsitellä. Nyt lähinnä käsitellään sitä, miten raha vaikuttaa yksittäiseen ehdokkaaseen ja hänen toimintaansa. Nämä asiat ovat olleet laajemmin esillä.

Asia, joka tässä on ehkä vielä käsittelemättä, on se, ovatko tavalliset ihmiset ja äänestäjät todella kiinnostuneita näistä asioista. Olen parissa eduskuntavaaleissa anonut julkisen rahankeräysluvan, joka anotaan lääninhallitukselta ja jossa joudutaan kahden kuukauden aikana jokainen markka tilittämään ja kertomaan, mihin olet rahat käyttänyt ja mistä olet ne kerännyt. Ainutkaan toimittaja, ainutkaan ihminen ei ole ollut edes kiinnostunut katsomaan, mitä siellä oikein on. Se siitä paineesta. Missä on se paine tähän

lainsäädäntöön, sitä olen koko ajan kysynyt. Totean vain, että sellaista en ole vielä havainnut, mutta näköjään tässä nyt vain säädellään.

61 **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On hyvä jatkaa tästä, mihin ed. Petri Salo lopetti. Missä on se paine, minkä takia tämä laki on nähty tarpeelliseksi ja välttämättömäksi? Käsittääkseni sitä on nyt tälläkin kertaa vähän yli kaksi tuntia jo puitu tässä peräjälkeen, mikä on tarve, mikä on sen välttämättömyys olemassa.

Sanoin ensimmäisessä puheenvuorossani noin kaksi tuntia sitten, että koskaan ei näin nopeasti ole syntynyt asian käsittely eikä perustuslakivaliokunta niin huippunopeasti antanut lausuntoa. Tämän keskustelun perusteella toteaisin kyllä, että en muista myöskään, että lyhyen edustajaurani aikana olisi koskaan syntynyt sellaista tapahtumaa, missä perustuslakivaliokunnan jäsenet olisivat joutuneet vuorollaan vastaamaan siihen, mitä valiokunnassa on käsitelty, mitä päätetty ja mitä tämän asian suhteen on mietitty ja mitä aiottu tehdä. (Ed. Kekkonen: On paineita!) — Tämä on mielestäni, niin kuin ed. Kekkonen sanoi, painetta siihen asiaan, että tämä pitää nopeasti eteenpäin saattaa ja toteuttaa voimaan.

Tämän keskustelun aikana on tänään käynyt ilmi, että on pelätty, että tämä tyrehdyttää rahoituksen, mutta toisaalta on myöskin monessa puheenvuorossa tuotu julki, että tämä avaa rahoituskanavat ja helpottaa tätä asiaa. On myöskin heitetty näkemyksiä siitä, mikä on oikea summa, millä yrittäjä voi olla tätä asiaa tukemassa ja edistämässä. On puhuttu 10 markasta, 50 markasta, jopa joku edustaja on sanonut — ei puheenvuorossaan vaan muuten — että 5 000 markkaa on semmoinen, millä yrittäjä voi edes olla tukemassa toista ehdokasta, joka aiotaan eduskuntaan viedä, ennen kuin sen kehtaa vastaanottaa. En usko, että tämä henki nyt yleistä on, mutta toivoisin, että se olisi.

Tämän puheenvuoron pyysin ja tänne puhumaan nyt tulin, koska käsittääkseni ei koko tämän keskustelun aikana, koko tämän valmistelun aikana eikä varmaan missään vaiheessa aikaisemminkaan ole käsitelty sellaista asiaa, miten tätä pitäisi katsoa suomalaisen yrityselämän ja yrittäjyyden kannalta ja mitä tämä vaikuttaa siihen. Silloin, kun tämä laki oli lähetekeskustelussa, siinä yhteydessä esitin siihen viittaavan kannanoton ja esitän sen nyt edelleenkin.

Eduskunnassa on erittäin paljon edustajia, jotka tunnustautuvat yrittäjiksi, edustavat yrittäjäpiirejä ja ovat ikään kuin yrittäjäpiirien mandaatilla täällä olemassa. Mutta tähän asiaan ei kenelläkään yrittäjäedustajalla tunnu olevan minkään karvaista kantaa eikä näköalaa olemassa. Käsittääkseni vaalirahoituksen avoimuus ja se keskustelu, jota käydään, on lähes koko ajan tämänkin päivän aikana kulkenut sillä rahaosuudella, mikä yrityksiltä saadaan, mikä on julkista ja mikä pitää julkistaa.

Ed. Peltomo on aikaisempiin asioihin viitaten useampaan kertaan ottanut täällä esille, mikä on lahjomaa lähellä oleva rahoitus ja mikä on sen ulkopuolella olevaa. Siihen on myöskin oikeusministerin lyhyet vastaukset kuultu. Mielestäni ne ainakin allekirjoittanutta ovat monelta osin tyydyttäneet ja tuntuneet hyviltä. Mutta se perusasia, joka yrittäjyyden kannalta ja yrityselämän kannalta katsottuna on tässä olemassa, on jätetty tämän asian puitteissa puimatta ja käsittelemättä. Eikä sitä varmaan ole kukaan, uskaltaisin väittää, edes älynnyt tarjota tässä asiassa esille, että vaalirahoituksen ja yleensäkin tämän tyyppiseen toimintaan myönnetyn rahan ja rahoituksen pitäisi olla yrityksen kirjanpidossa verotuksellisesti vähennettävissä olevaa menoa. Silloin julkisuuskysymykset ja lahjomakysymykset olisivat kerralla selvitettyjä ja olisivat yksinkertaisia eikä niissä olisi puimista, onko se rehellistä vai epärehellistä rahaa. Tämän osalta toivon, että jossain muussa yhteydessä voitaisiin palata verovähennysmahdollisuuteen niin, että myös yrittäjänäkökohta tulisi tässä asiassa huomioitua.

Rouva puhemies! Toivon, että tämäkin keskustelu, joka tänään on tässä syntynyt, vie tätä asiaa eteenpäin ja yrittäjien asema yleensäkin tässä yhteiskunnassa paremmin ja korostetummin tulisi jossain muodossa esille.

62 **Klaus Bremer /r:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys tarjoaa hyvin avokätisesti ja suorastaan yllyttää tämän lain kiertämiseen, piilotukien lonkeromaisten järjestelmien luomiseen. Koko keskustelu asiasta todistaa, että tällä hallituksen esityksellä saavutetaan korkeintaan hyvin vaatimaton alku, joka ei ole kunniaksi tälle eduskunnalle ja lain säätäjille.

Totean vielä uudestaan siitä huolimatta, että professori, ed. Pulliainen lähti salista ulos, että laki ei saa olla harjoitelma, jota rakennetaan valmiiksi kuin tilkkutäkkiä sinä aikana, kun se on

voimassa. Lakia pitää voida kunnioittaa, ja tämä laki, jos se säädetään tällaisena, ei tule herättämään kunnioitusta. Parempi ratkaisu olisi kaikkien kannalta vetää se takaisin ja rakentaa paljon paljon valmiimmaksi ministeriötasolla ja tuoda vasta sitten uudestaan se tämän eduskunnan pähkäiltäväksi.

Vielä sanon, että ymmärrän hyvin, että edustaja, professori Pulliainen puolustaa tässä vihreää aloitetta. Minä kunnioitan sitä aloitetta ja periaatetta tässä asiassa ja muistan olleeni ensimmäinen allekirjoittaja ed. Krohnin aloitteessa. Olen edelleen samaa mieltä, mutta nyt se on toteutettu sillä tavalla vaillinaisesti, että toivon, että sitä lähes anarkiaan viittaavaa tapaa, jolla ed. Pulliainen haluaa vängätä huonon esityksen läpi, ei toteuttaisi täällä. Olen iloinen, että professori Pulliainen nyt tuli takaisin saliin ja voimme jatkaa keskustelua periaatteesta, toivottavasti.

63 **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. P. Salo kysyi, missä on se paine. Ymmärsin, että kysymys tarkoitti painetta tähän lainsäädäntöön. Voi olla, että Suomi on niin suuri maa, että maan eri osissa on erilaisia ilmastoja tässäkin suhteessa. Olen ymmärtänyt, että tällaista painetta on ainakin Helsingissä, pääkaupunkiseudulla laajemminkin, jossain määrin myös sillä alueella, jolla itse olen toimimassa, mutta ehkä ei niinkään paljon aivan viime aikoina, vaikka kyllä vielä nytkin, kuin joskus vuosia sitten, jolloin käytiin juuri sitä keskustelua, jossa hiukan viittasin kansainvälisyyteen. Sellaista keskustelua ihmisten joukossa käytiin yllättävän laajalti, miten ovat mahdollisia eräät näyttävät vaalikampanjat, kun kuitenkaan takana ei ole mitään sellaista, mikä näkyisi. Paine oli aika voimakasta muutama vuosi sitten, ja kyllä sitä on vieläkin. Toistan sen, että Helsingissähän tämä on minusta hyvin olennainenkin keskustelun aihe vaali vaaleilta. Tässä mielessä painetta varmasti on.

Mutta on sekin hyvä ottaa huomioon, mihin ed. Leppänen viittasi, kun hän sanoi, että asiantuntija perustuslakivaliokunnassa oli sanonut, että juuri nyt on vähiten salaisen vaalirahan pelkoa. Se on paras mahdollinen lähtökohta ruveta tekemään lainsäädäntöä, koska on kovin monta kertaa nähty se, että kun jokin ongelma ponnahtaa pintaan, siihen pinnalla olevaan ilmiöön takertuu lainsäädäntökoneisto, ratkaisee sen yhden pulman pulmana ja sen jälkeen luo lisäpulmia muualle ympäristöön. Voi olla, että tämä on kaikkein seesteisin hetki ruveta käsittelemään tätä asiaa. Siltä osin viittaan siihen, mitä olen sanonut aikaisemminkin, että hallitusohjelma tietysti tässä velvoittaa samoin kuin se säädöstö, joka on aivan näinä aikoina tulossa Brysselistä.

64 **Johannes Leppänen /kesk:** Arvoisa puhemies! Tässä on käyty laaja keskustelu tämän lain ympärillä ja esitetty monenlaisia mielipiteitä. Lopuksi ehkä hieman keventäen haluaisin siteerata yhtä asiantuntijaa ihan sanatarkasti, kun hän aloittaa lausuntonsa, jonka otsikkona on motto: "Jos ehdokas ei pysty osallistumaan liikemiehen tarjoamalle matkalle, syömään liikemiehen tarjoamaa illallista, juomaan hänen tarjoamaansa viskiä, yöpymään liikemiehen tarjoamassa hotellihuoneessa ja tämän jälkeen äänestämään liikemiehen etuja vastaan, ehdokkaan paikka ei ole politiikassa." — Tästä saattaisi johtaa joitakin ajatuksia, kun syvemmin tarkastellaan tätä lainsäädäntöä.

65 **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Kun täällä peräänkuulutetaan sitä, onko nyt paineita tämän laatuisen lainsäädännön aikaansaamiseen vai ei, totean, että ed. Kekkonen ilmiselvästi liikkui aivan oikealla polulla, kun hän totesi, että eri alueilla asia on hyvin erilainen. Se on itse asiassa hyvin erilainen siinäkin vaalipiirissä, josta itse olen tullut neljä kertaa valituksi. Oulun seudulla paine tämän laatuiseen lainsäädäntöön on erittäin kova. Sen sijaan minä epäilen, että kun mennään vähän kauemmaksi, sinne maaseutupuolelle, siellä suorastaan inhotaan tämän laatuista lainsäädäntöä. Yksinkertainen syy on se, että siellä saattaa valitulle kansanedustajalle jäädä voittoa vaaleista sen takia, että rahavirrat ovat sen verran voimakkaat, että tämmöinen mahdollisuus on potentiaalisesti ainakin olemassa. Silloin tietysti siinä pelissä on kysymys siitä, että halutaan edes jotkin osviitat asiaan, koska kuitenkin kalastellaan samoilla vesillä.

Mutta edelleen ed. Bremerin kanssa käytyyn keskusteluun liittyy sinänsä veljellisessä hengessä, että asianlaita on kyllä sillä tavalla, että sitten pitää osata laittaa myöskin se raja, hyvin selvä, eräänlainen viitteellinen raja, ja sitten yksilöidään, että ei mennä sellaiselle alueelle, jolle meno ei enää palvele sitä tarkoitusta.

66 **Klaus Bremer /r:** Arvoisa rouva puhemies! Viitteellinen raja onkin alkuna mainitsemalleni piilojärjestelmän alulle. Sitä voidaan aina kiertää. Sitä voidaan korvata kovin monella tavalla. Toivoisin, että tämäkin asia nyt nähtäisiin. Uskon, että kaikki tässä salissa olevat ovat sen jo ymmärtäneet ja nähneet.

Jos ed. Pulliainen vielä vänkää tästä asiasta, se ei ole enää tämän paikan arvon mukaista, ja hän todistaa sen mahdollisesti seuraavalla puheenvuorollaan.

67 **Jouko Jääskeläinen /skl:** Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti muun muassa ed. Bremerille: Tämä laki tällaisenaankin kuitenkin tarjoaa säännellyt muodot julkisuudelle. On sitten ilmoittajan velvollisuus tehdä ilmoitus asianmukaisesti ja rehellisesti.

Toinen asia, joka tähän asiaan liittyy, on, että tämä ei tietenkään johda siihen, että rahoituksen tai julkisuuden tasa-arvo toteutuisi. Me tiedämme, että puolueilla ja erilaisilla ryhmittymillä on hyvin erilaisia taustajoukkoja, aivan laillisissa merkityksissä, jotka voivat auttaa, myötävaikuttaa siihen, että julkisuutta on, mikä vaikuttaa myöskin vaaleihin. Myös julkisuuden antama julkisuus on hyvin erilaista eri henkilöiden ja poliittisten ryhmien kohdalla, ja vielä poliittisten ryhmien sisällä eri henkilöiden kohdalla hyvin erilaista. Tämä laki ei tosiaankaan siinä mielessä johda mihinkään vaalirahoituksen tasa-arvoisuuteen, mutta on varmaan parannusaskel tähänastiseen.

68 **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Ystäväni ed. Jääskeläinen oli havainnut hätäni tässä keskustelussa ed. Bremerin kanssa ja hän juuri äsken puolestani vastasi ed. Bremerille.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

2) Hallituksen esitys laiksi maa-aineslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 195/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 3/2000 vp
Lakialoite LA 20/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Eduskunta yhtyy ympäristövaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyy.

3) Hallituksen esitys laiksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 14/2000 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 4/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

1 **Christina Gestrin /r:** Värderade talman! Det är med glädje jag kan konstatera att riksdagen under min första dag som riksdagsledamot behandlar en fråga som ligger mitt hjärta nära. Lagförslaget om förhindrande av föroreningar förorsakade av fartyg berör ett av problemen som hotar

Östersjöns ekologi, nämligen oljeutsläppen. Vi är alla medvetna om vilka katastrofer oljeolyckor är, men också små talrika utsläpp av slagvatten är ett miljöproblem, trots att de inte väcker lika stora rubriker. Ett exempel på det här är Aspöarkipelagen, där man just nu håller på med att från klippor och skär rensa olja som fartyg släppt ut i havet under vintern. Området är ett viktigt område för flyttfåglar som just nu håller på att anlända.

Arvoisa puhemies! Voin iloisena todeta, että eduskunta käsittelee ollessani ensimmäistä päivää kansanedustajana asiaa, joka on lähellä sydäntäni. Lakiehdotus koskee yhtä Itämeren ekologiaa uhkaavista ongelmista, nimittäin öljypäästöjä. Olemme kaikki tietoisia siitä, millaisia katastrofeja suuret öljyonnettomuudet ovat, mutta myös lukuisat pienet pilssivesipäästöt ovat ympäristöongelma siitä huolimatta, että ne eivät aiheuta yhtä suuria otsikoita. Yhtenä esimerkkinä tästä on Haapasaari, jonka kallioilta ja luodoilta ollaan juuri nyt puhdistamassa laivojen talven aikana laskemaa öljyä. Alue on tärkeä juuri saapumassa oleville muuttolinnuille.

För att få bukt med de olagliga utsläppen introduceras nu det så kallade no special fee-systemet för hamnavgiften. Då avfallsavgiften är en obligatorisk del av hamnavgiften blir det olönsamt för fartygen att tömma avfall och slagvatten i havet. Då de är tvungna att betala avfallsavgiften lönar det sig också att utnyttja möjligheten att lämna avfallet i land. Sfp har efterlyst den här reformen i sina Östersjöprogram, som partiets miljödelegation har utarbetat.

Förutom no special fee-systemet behövs ännu fortsatta åtgärder för att göra fartygstrafiken på Östersjön säkrare och miljövänligare. Många tankfartyg har i dag dubbla bottnar. Säkerheten skulle ytterligare öka om man använde fartyg med dubbla skrov. I Sfp:s Östersjöprogram har vi efterlyst en internationell rekommendation om att övergå till tankfartyg med dubbla skrov.

Värderade talman! Oljeutsläppen är inte det enda miljöproblemet Östersjön har råkat ut för. Den mest brännande frågan är naturligtvis övergödningen, som har funnits på allas läppar sedan algsommaren 1997. Det är skäl att här notera att Sfp endast några månader innan algblomningen slog ut på allvar antog sitt Östersjöprogram med förslag till åtgärder för att minska övergödningen. Debatten om övergödningen leder lätt till en jakt på syndabockar. Det är konstruktivare att se på frågan som en helhet, där alla pusselbitar tas i beaktande. Därför behövs det ett omsorgsfullt programarbete.

Joitakin viikkoja sitten ympäristöministeriö sai valmiiksi vesiensuojelun toimenpideohjelman vuoteen 2005. Toimenpideohjelman piti valmistua jo keväällä 1999. Ohjelma valmistui toisin sanoen vuoden myöhässä. Nyt ympäristöministeriössä on käynnistetty hallitusohjelmassa luvatun Itämeri-ohjelman valmistelu. Toivon ympäristöministeri Hassin kiirehtivän käsittelyä siten, että vastaavaa myöhäistymistä ei tapahdu uudelleen, vaan pääsemme nopeasti yli puolueraijojen tekemään myönteisiä päätöksiä Itämeren ympäristön puolesta. Nyt käsittelyssä oleva lakiehdotus on hyvä esimerkki tästä.

För några veckor sedan fick miljöministeriet färdigt åtgärdsprogrammet för skydd av vattnen fram till år 2005. Åtgärdsprogrammet skulle bli klart redan våren 1999. Programmet blev med andra ord färdigt ett år försenat. Denna vår har miljöministeriet inlett arbetet med Östersjöprogrammet, som utlovas i regeringsprogrammet. Jag hoppas att miljöminister Hassi påskyndar behandlingen så att vi inte ser en likadan försening igen, utan snabbt kommer till skott med att över partigränserna fatta positiva beslut för Östersjöns miljö. Lagförslaget vi nu behandlar är ett gott exempel på detta.

[2] **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä nyt käsiteltävänä oleva laki on ihan hyvä laki. Kysymys, problematiikka, jota tämä käsittelee, on jossain määrin ollut vähätelty. On katsottu, että ne pilssivedet ja pienet filungiudet, mitä laivat merellä tekevät, eivät muodosta niin suurta kokonaispulmaa, että asiaan ansaitsisi kiinnittää huomiota. Mutta kyllä viimeistään, aivan niin kuin ed. Gestrin äsken totesi, tämä Haapasaaristo-tapaus herätti ihmiset huomaamaan sen, että kyseessä on ihan todellinen pulma. Minulla itselläni oli tilaisuus käydä Haapasaaristossa, ja se oli kyllä ruman näköistä jälkeä ja ansaitsi juuri sen huomion, minkä se sai, ja olisi ansainnut vielä enemmänkin.

Se, mikä tässä on traagista, on tietysti se, että me emme tiedä, ketkä näitä jätöksiänsä olivat sinne jättäneet. Se on edelleenkin salaisuus ja

luultavasti sellaisena tulee pysymäänkin. Senkin takia tämä lainsäädäntö, jota me nyt täällä olemme käsittelemässä, on hyvin tähdellistä ja tärkeätä.

Kun täällä puhujakorokkeella saakka olen, en malta olla muistuttamatta siitä lisävaarasta, jonka muodostaa Primorsk, entinen Koivisto, jonne on ruvettu rakentamaan satamaa muutama viikko sitten. Sen tarkoitus on olla öljysatama. Se merkitsee, että pahasti saastuttavaa ainetta käsitellään Primorskissa ja sen jälkeen sitä kuljetetaan, ja kun sitä kuljetetaan, se merkitsee laivojen, nimenomaan öljyä kuljettavien laivojen, määrän lisääntymistä Itämerellä ja Suomenlahdella erityisesti. Kun tiedämme, että nimenomaan öljylaivat, tankkerit ovat kaikkein suurimpia laivoja, niin haveri, joka siellä voi sattua, voi olla täysin kohtalokas sille haavoittuvalle luonnolle, jonka Suomenlahti muodostaa. Tässähän on kyllä se ikuinen oppiriita siitä, onko riski suurempi silloin, kun on monta pientä laivaa, jolloin on isompi todennäköisyys, että havereita sattuu, vai onko suurempi riski silloin, kun on todella suuria laivoja, joiden kohdalla haveri saattaa olla täysin kohtalokas, aivan niin kuin näimme Ranskan edustalla muutama viikko sitten, kun tämä vanha mukavuuslipputankkeri katkesi Ranskan rannikon edustalla tahraten Ranskan rannikkoa kymmenin kilometrein.

Nämä vaarat ovat tulleet myös Suomenlahdelle, itäiselle Suomenlahdelle sen lisäksi, että ne jo pitkään ovat olleet koko Itämerellä. Kysymys Primorskista tulee olemaan luultavasti aika hankala luonnonsuojelunäkökulmasta.

Kun Suomi pelkästään ei voi tässä suhteessa ratkoa maailman asioita, niin tohdin ehdottaa tältä paikalta nyt, että EU voisi olla vähän aktiivisempi luonnonsuojelun asioissa täällä pohjoisen ulottuvuudenkin puolella. Mikä olisi erinomainen paikka erikoiselle Itämeren tutkimuskeskukselle, valvontapisteelle? Se voisi olla vaikkapa Suursaari, joka on aivan keskellä Suomenlahtea niiden reittien varrella, jotka ovat kaikkein haavoittuvimpia. Kun Primorsk itäiselle Suomenlahdelle nyt on perustettu, Suursaari sijaitsisi maantieteellisesti mitä mainioimmalla paikalla harjoittamaan sellaista valvontatoimintaa, jota siellä nyt tarvitaan. Mutta jotta tämä asia menisi vielä pitemmälle, se voisi olla enemmänkin kuin valvontapaikka. Se voisi olla tutkimuslaitos, ja se voisi olla sellainen tutkimuslaitos, jossa osallisina olisivat kaikki Itämeren maat, ainakin nyt pohjoiset Itämeren maat, ainakin ne maat, jotka rajoittuvat Suomenlahteen. Tämä tietysti merkitsisi sitä, että asialle olisi myös kansainvälistä rahoitusta. Se kansainvälinen rahoitus voisi tulla EU:n kautta.

Arvoisa rouva puhemies! Näillä ajatuksilla, on hyvä, että tähän vähän vähäteltyyn ongelmaan tämänkin lain muodossa on puututtu.

[3] **Klaus Bremer /r:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on jälleen kysymys hyvää tavoittelevasta laista ja varmasti aivan eri pohjalta kuin äsken käsittelemämme vaalitukiin ja tukijärjestelmiin ja ilmoittamisvelvollisuuteen liittyvässä laissa.

Muistan, että kun tätä asiaa käsiteltiin liikennevaliokunnassa, nousi esille kysymys siitä, mikä on alus. Onko se tämän lain osalta määritelty vai onko se määrittelemätön? Kuinka pieniin yksikköihin mennään? Mikä on satama? Kuinka pieniin yksikköihin mennään, kun puhutaan satamasta? Onko kaikissa satamissa vastaanottovalmiuksia? Minkälaiseksi liikevoiton tavoitteluksi saattaa muodostua tämä toiminta? Johtaisiko se pikemminkin lain kiertämiseen kuin yllyttäisi lain noudattamiseen, haluun noudattaa lakia mahdollisimman hyvin? Ehkä ympäristövaliokunnan jäsen tai kenties joku muu tässä salissa oleva osaisi antaa näihin kysymyksiin vastauksen.

[4] **Matti Vähänäkki /sd:** Puhemies! Ensi alkuun onnittelen ed. Gestriniä, joka ensimmäisenä valtiopäivämiespäivänään osoitti valmiutta ja valppautta käyttää puheenvuoron. Muistelen 13 vuoden takaisia aikoja, että kyllä meillä meni kuukausikaupalla aikaa, ennen kuin rohjettiin puhujakorokkeelle mennä.

Mitä tulee ed. Kekkosen tekemään aloitteeseen ja esitykseen valvonta- ja tutkimuskeskuksen aikaansaamisesta Suursaareen, kannatan tätä mitä lämpimimmin, koska sijainti on mainio ja koska tiedetään nimenomaan, että Venäjän taholta tuskin asiaan pannaan kättä väliin eli estettäisiin tai oltaisiin vastaan, koska siellä tiedetään ja aistitaan ne ongelmat, mitä Venäjän tulevassa satamassa ja jo olemassa olevissakin satamissa on, puhumattakaan yleisestä Suomenlahden saastumisesta, joka monessa tapauksessa on johtunut niistä saasteista. Vaikka nyt kysymys onkin nimenomaan laivoista lähteneitten harhautuneitten öljymäärien kiinniotosta ja tekemisestä vaarattomiksi, varmasti voitaisiin sen tutkimuslaitoksen

tehtävät monipuolistaa yleensä, niin kuin ymmärsin ed. Kekkosen tarkoittaneenkin, kattamaan Itämeren ja sen kahden suuren lahden saasteongelmat.

5 **Gunnar Jansson /r:** Rouva puhemies! Entisenä merimiehenä kuuntelin tarkoin ed. Kekkosen puhetta ja ajatuksia. Yhdyn niihin. Minäkin kannatan vähän sen tapaista mallia kuin ed. Vähänäkki. Muistan vain edellistä hvk:ta, sitä, joka johti Amsterdamin sopimukseen. Siinä hallitusten välisessä konferenssissa kyllä yritettiin ryhdistäytyä niin, että EU tulisi vähän enemmän myös ympäristönsuojelun alueelle, mutta siitä valitettavasti ei tullut yhtään mitään. Tämä on musta aukko EU:ssa, ja se on aika häpeällistä.

Minä kannatan, en ehkä kauttaaltaan, että EU:lle annettaisiin kompetenssia ympäristönsuojelun alalla, koska se ehkä voi johtaa siihen, että ne, jotka haluavat vähiten, päättävät eniten, niin sanoakseni. Mutta juuri tämän tyyppiset aluekohtaiset tai muuten tarkoin suunnatut hankkeet olisivat todella mielenkiintoisia tutkia. Nyt, kun hvk on päällä, tuskinpa enää ehditään Portugalin puheenjohtajuuteen vaikuttaa, mutta tulevaisuudessa ilman muuta. Ed. Kekkosen ajatukset kyllä herättivät minussakin ajatuksia, joita pitää viedä eteenpäin.

6 **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Jansson ilmaisi, jos oikein ymmärsin, vähän pettymyksensä tästä, että hvk:n kautta ympäristönsuojeluasiat eivät ole edenneet. Hän ei ole pettymyksensä kanssa yksin. Kyllähän silloin, kun EU-ratkaisua Suomessa tehtiin, yksi aivan olennainen kriteeri, jolla me ympäristöstä kiinnostuneet sitä kannatimme, oli juuri se, että eurooppalainen normisto voisi auttaa eurooppalaista luontoa tehokkaammin kuin aikaisemmin oli asian laita. Nyt, kun olemme eläneet EU:ta 90-luvun puolivälistä saakka, sillä puolella on edistytty, uskaltaisin miltei sanoa, luvattoman hitaasti. Tässä mielessä kyllä jaan, niin kuin sanoin, sen pettymyksen, jonka tulkitsin ed. Janssonilta.

Mitä tulee tähän yksityiskohtaan, tähän Itämeren kolkkaan nimeltä Suomenlahti, sen arvot eräiltä osin alkavat olla lohduttomia. Ne ovat Pietarin edusta, jossain määrin Tallinnan edusta, emmekä mekään aivan putipuhtaita täällä Suomenlahden pohjoisella rannalla ole. Kun tässä on näin monta kipupistettä näin monen valtion rannoilla, sekin tukisi sitä, että yleensä Itämeren ja erityisesti Suomenlahden pelastamiseksi voitaisiin käynnistää kansainvälinen yhteistyö ja sillä lailla kansainvälisessä paikassa vielä, kuin viittaamani Suursaari on.

7 **Klaus Bremer /r:** Rouva puhemies! Kovin ja hyvin kauaksi onneksi olemme edenneet 70-luvulta, jolloin myöskin pienveneilyssä heitettiin kaikki yli laidan, mitä ei tarvittu mukana. Muistan hyvin, kun vuonna 72 Expressen-lehden toimittajan ja valokuvaajan kanssa lähdimme Silvian ja kuningas Kaarle Kustaan jahtiin Maarianhaminasta Degerbystä edelleen nopeakulkuisella veneellä kohti Källskäriä, jossa tiettävästi Kaarle Kustaa ja Silvia olivat kuningas Kaarle Kustaan kuuluisalla veneellä, oliko se Blue Moon tai Blue Thunder tai jotain vastaavaa. Siellä aavalla ulapalla toinen kalastajista — kysymyksessä oli kalastajavene — heitti tyhjäksi juomansa oluttölkin yli laidan sillä seurauksella, että Expressen-lehden toimittaja suorastaan räjähti ja piti pitkän puhuttelun, että mitä sinä ajattelet ja miten sinä voit tulevia sukupolvia ajatellen heittää ja käyttäytyä tuolla tavalla. Silloin suomalainen kalastaja oli vähintäänkin haavi auki, että mitä minä tein, mitä minä olen tehnyt, koska se oli tapa silloin.

Nyt onneksi kaikki on muuttunut, mutta palaan silti pienveneilykysymykseen, joka on erittäin tärkeä tekijä huolimatta Pidä saaristo siistinä jne. -kampanjoista. Haluan tähän keskusteluun liittää kysymyksen siitä, mikä on alus, kuinka pieniin yksikköihin ollaan menossa, mikä on sataman ja yöpymispaikan ero saaristossa. Mikä tekee sen satamaksi ja missä kulkee se raja, jolloin satamalla pitää olla vastaanottovalmius, ja onko kaikilla vastaanottovalmius, ja mitä sitten tapahtuu, kun ei ole vastaanottovalmiutta? Nämä ovat asioita, joita toivottavasti vähintäänkin säädöstasolla jollain tavalla määritellään myöhemmin, jotta ei epäselvyyttä syntyisi. Ruotsissahan on jo vuosia oltu hyvin tarkkoja toalettavfallin kanssa. Suomessa ei ole oltu tähän asti. On hyvä, jos pääsemme samalle tasolle kuin Ruotsi tässä asiassa, mutta asetuksessa pitäisi hyvin tarkasti määritellä, mikä on mitäkin ja mitä valmiuksia pitäisi olla ja miten menetellään silloin, kun valmiuksia ei ole ja jätekanisteri on täynnä. Tässä tulee kaikenlaisia ongelmia, jos ei näitä asioita selvitetä. En puhu pienestä asiasta, kun puhun pienveneilystä. Se on erittäin iso asia.

Olen iloinen siitä, että tällaisia määritteitä, jotka tuovat meidät Ruotsin tasolle, nyt säädetään voimaan myöskin Suomessa. Se on omiaan täydentämään sitä kuvaa puhtaasta Pohjolasta, joka on Keski-Euroopassa. Keski-Euroopasta tulee hyvin paljon veneilijöitä myöskin Suomen vesiteille, ja on hyvä, että teemme Puhdas luonto -kampanjaa täällä tiettäväksi ja malliksi myöskin heille.

Tietysti on hyvä myöskin saada jotain selvyyttä siihen, mitä vastaanottopalvelu ja nämä suoritukset maksavat pienveneilylle. Nehän eivät saa nousta sellaisiin hintoihin, että pienveneilijä kääntyy ympäri ja salaa tyhjentää kaiken mereen, koska tuntuu liian raskaalta maksaa. Sama koskee myös tietysti vähän suurempiakin aluksia, jotka liikennöivät satamassa.

Tämä saatteeksi tämän lain käsittelylle.

[8] **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Bremer kysyi, mikä on satama ja minkä kokoisia niiden alusten tulee olla, joita tämä koskee. Minulla ei ole ihan täsmällistä tietoa, mutta minulla on se käsitys, että satamaa ei ole määritelty oikeastaan missään. En tiedä, tietääkö Ahvenanmaan edustaja tätä. Minun mielestäni sitä ei ole määritelty. Sillä, että tässä laissa puhutaan aluksista, ilmeisesti halutaan viestiä, että määrittelyä ei ole tehty. Alushan voi olla oikein suuri tai oikein pieni, kun jo laivaan sisältyy selvä ikään kuin koon määrittely.

Sen verran vain tähän loppuun vielä, että kun ed. Bremer on iloinen siitä, että ympäristösivistys merellä on lisääntynyt, niin se on todellakin niin. Kehitys on ollut yllättävän nopeatakin tavallisten pienveneilijöiden keskuudessa. Joiltakin osin valistus näyttäisi olevan virinnyt myöskin laivojen puolelle. Esimerkkini on täysin epätieteellinen, mutta sillä voi olla jotain todistusarvoa. Vuosien mittaan kalalokkiparvet laivojen perässä ovat pienentyneet ja pienentyneet, ja viime aikoina niitä on kovin vähän siellä näkynyt. Tämä voisi indikoida sitä, että laivoista ei heitetä tavaraa enää niin paljon kuin joskus aikaisemmin.

Arvoisa rouva puhemies! On ehkä vähän arveluttavaa, että tällainen esimerkki menee eduskunnan pöytäkirjaan, mutta kun nyt kerran tulin sen sanoneeksi, niin menköön. Tämä ei ole millään tavoin tieteellinen osoitus siitä, mitä sanoin, mutta tällaisen havainnon olen meren rannalla olevana viime vuosina tehnyt.

[9] **Gunnar Jansson /r:** Fru talman! Kun puhutaan laivoista, voi puhua veneestä tai aluksesta. Suomessa on kaksi laivarekisteriä, alusrekisteri ja venerekisteri. Ero on tässä: Jos laiva on vähintään 19 metriä pitkä, se on alus, jos se on lyhyempi, se on vene. Lakiesitys koskee ainakin ruotsiksi ainoastaan aluksia eikä veneitä.

Toiseksi, mikä on satama? Satama on osa liikennejärjestelmästä. Tieliikennelainsäädännössä määritellään, mikä on satama, siis liikennejärjestelmän osana. Siellä on se määrittely. Nyt en ihan ulkoa muista, miten se on määritelty, mutta sieltä minä ja muut puhujat, ed. Bremer mukaan lukien, saamme apua.

[10] **Klaus Bremer /r:** Arvoisa rouva puhemies! Näin varmasti on kuin ed. Jansson määritteli. Silloin tietysti niin minulle kuin myös ed. Kekkoselle jää vain hurskas toivomus siitä, että tähän samaan käsittelyyn ja tapakulttuuriin liitettäisiin myöskin 19:ää metriä pienemmät alukset, kelluvat laitteet.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

4) Hallituksen esitys laeiksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta ja ulkoasiainhallintolain 3 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 26/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan, jolle ulkoasiainvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

5) Hallituksen esitys laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 1 ja 6 §:n muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 27/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

6) Hallituksen esitys arvo-osuusrekisterien keskittämistä arvopaperikeskukseen koskevaksi lainsäädännöksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 28/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys laiksi Geodeettisesta laitoksesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 29/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, kyselytunti huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 16.59.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio